

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

AİLE İÇİ ŞİDDET

WEglobal

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	4
AİLE İÇİ ŞİDDET VE TÜRLERİ	5
Psikolojik/Duygusal Şiddet	5
Fiziksel Şiddet	6
Cinsel Şiddet	6
Ekonomik Şiddet	7
AİLE İÇİ ŞİDDETİN MAĞDURLARI.....	9
Ailede Çocuğa Yönelik Şiddet	9
Ailede Kadına Yönelik Şiddet	11
Ailede Yaşlıya Yönelik Şiddet	11
AİLE İÇİ ŞİDDETE DAİR RİSK FAKTÖRLERİ.....	13
Bireysel Risk Faktörleri	13
İlişkisel Risk Faktörleri	15
Durumsal Risk Faktörleri	16
AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELEDE HUKUKİ DÜZENLEMELER VE İLK MÜDAHALE ARAÇLARI..	18
T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Alo 183 Çağrı Merkezi	18
Kadın Acil Destek Sistemi (KADES)	19
Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM).....	19
Elektronik Kelepçe Uygulaması.....	20
AİLE İÇİ ŞİDDETE MÜDAHALE ÇALIŞMALARI	21
Kadın Konukevleri	21
Şiddet Uygulayanlara Yönelik Bireysel Danışmanlık.....	24
Şiddet Uygulayanlara Yönelik Grup Çalışması.....	25
Şiddete Maruz Kalanlara Yönelik Bireysel ve Grup Çalışmaları	25
Etkin Ebeveynlik Eğitimleri	26
AİLE İÇİ ŞİDDET MAĞDURLARINA MESLEKİ YAKLAŞIM	27
Empatik Yaklaşım ve Anlayışlı Olun.....	27
Destekleyici ve Motive Edici Bir Yaklaşım Sergileyin	28
Travma Odaklı Çalışın.....	28
Mesleki Etik ve Hukuki Boyuta Dikkat Edin	29
Sosyal Destek Mekanizmalarını Güçlendirin ve İş Birliği Yapın	29
NELER ÖĞRENDİK?	31
SORULAR	33
KAYNAKLAR.....	37

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

AİLE İÇİ ŞİDDET

Öğrenme Çıktıları

- Aile içi şiddetin çeşitli formlarını (fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik) tanımlayabilme,
- Aile içi şiddetin risk faktörlerini ve şiddetten etkilenen grupları belirleyebilme,
- Çocuklara, kadınlara ve yaşlılara yönelik şiddeti tanımlayabilme,
- Aile içi şiddetin olumsuz etkilerini ve sonuçlarını kavrama (fiziksel yaralanma, psikolojik travma, uzun vadeli etkiler),
- Aile içi şiddeti önlemeye yönelik stratejileri ve mücadele mekanizmaları/müdahale yöntemlerini öğrenme,
- Aile içi şiddete maruz kalmış bireylere yönelik nasıl bir yaklaşım sergilenmesi gerektiği konusunda farkındalık kazanma.

Anahtar Sözcükler

Aile içi şiddet, çocuğa yönelik şiddet, kadına yönelik şiddet, yaşlıya yönelik şiddet, aile içi şiddet risk faktörleri, aile içi şiddeti önleme ve müdahale.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

GİRİŞ

Aile içi şiddet, tarihin derinliklerinden günümüze kadar süregelen, ailenin biyopsikososyal sağlığını ve işlevselliğini olumsuz etkileyen ve farklı türlerde ortaya çıkan toplumsal bir sorundur.

Sıklıkla çocuklara, kadınlara ve yaşlılara yönelik ortaya çıkan aile içi şiddet, son yıllarda şiddet olgusuyla ilgilenen birçok araştırmacının dikkatini çekmektedir. Bu sorun, sadece aile bireylerini değil aynı zamanda toplum sağlığını da tehdit etmektedir. Bu nedenle bu sorunun üzerinde çalışılması, çözümüne yönelik müdahale stratejilerinin geliştirilmesi ve sorunun sosyal politikalarla önlenmesi gerekmektedir. Günümüzde aile içi şiddet olgusu, çoğunlukla kadına yönelik şiddet ile ilişkilendirilmekle birlikte çocuğa veya yaşlıya yönelik olarak da yaygın bir şekilde ortaya çıkmakta ve toplumda görülen şiddet vakalarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (UNFPA, 2022). Aile içi şiddetin türlerini, risk faktörlerini, müdahale ve önleme stratejilerini ele alan birçok çalışma bulunmakla birlikte konu üzerinde geniş çevrelerce kabul görmüş bir model/yaklaşım yoktur ve ilgili tartışmalar günümüzde devam etmektedir.

Aile içi şiddet konusunda gerçekleştirilen çalışmaların en önemli amacı, aile içi şiddeti önlemektir. Bu amaca ulaşmak için aile içi şiddetin hangi formlarda ortaya çıktığının ve ortaya çıkış şekillerine göre hangi önleme ve müdahale araçlarının/stratejilerinin daha etkili olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, aile içi şiddet davranışlarının neden bu denli sık yaşandığını ve yaşanan vakaların topluma nasıl yansındığını analiz etmek; soruna neden olan aile dinamiklerine yönelik ne tür iyileştirici çalışmalar yapılabileceğini belirlemek atılacak ilk adımlar arasındadır. Karmaşık yapısıyla aile içi şiddet olgusunun aynı zamanda halk sağlığına yönelik bir tehdit oluşturduğunun, sorunun çözümü için bir dizi teorik ve pratik bilgiye ihtiyaç olduğunun fark edilmesi önem teşkil etmektedir. Buna ek olarak, aile içi şiddet örüntülerinin toplumun geniş kesimlerine yayılmasına engel olmak için soruna mümkün olan en kısa sürede müdahale etmek gerekmektedir.

Aile içi şiddeti; trafikte ve stadyumda ya da çeteler arasında yaşanan şiddetten ayıran en önemli özellik, birbirleri ile doğrudan ilişkili, geçmişte ya da günümüzde birbirlerine kan veya evlilik bağıyla bağlı ya da bağımsız bireylerin kasıtlı olarak birbirlerine şiddet davranışları göstermeleridir. Aile içi şiddet olgusu; ailenin güvenilir ve güvenli bir ortam olduğu ve bireyin gelişimine olumlu etkisi olduğu kabullerine tamamen zıttır. Bu nedenle sorunu anlamak ve ele almak için aile ilişkilerine odaklanmak gerekir. Öte yandan toplum içerisinde ortaya çıkan şiddet formları arasında aile içi şiddet ile de karşılaşılmaktadır. Bu durumu değiştirmek, aile içi şiddetin nasıl meydana geldiğini anlamaya ve şiddeti önlenmeye bağlıdır. Diğer şiddet biçimlerinden farklı olarak aile içi şiddet vakalarında mağdur ile şiddet uygulayan arasındaki ilişki, şiddet davranışı sonrasında da devam etmektedir. Ayrıca aile yaşam döngüsü boyunca, aile üyeleri hem fail hem de mağdur olabilmektedir. Bu gibi karmaşıklıklar, aile içi şiddetin diğer şiddet biçimlerinden farklı olduğunu göstermektedir. Bu farklılıkların dikkatle ele alınarak risk değerlendirmelerinin yapılması, müdahale süreçlerine olumlu katkıda bulunacaktır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

AİLE İÇİ ŞİDDET VE TÜRLERİ

Aile, en az iki insanın bir araya gelerek oluşturduğu en küçük topluluk olarak tanımlanır. Her birey, doğumundan itibaren bir ailenin parçası olarak toplum içinde yaşamayı ve topluma entegre olmayı öğrenir. Aile, bir sistem olarak ele alınır ve anne, baba, kardeş, büyükanne veya büyükbaba gibi alt sistemleri içerir. Tüm alt sistemler, birbirleriyle etkileşim halinde olup bütünlük gösterir. Aile içindeki davranış kalıpları, bireyin sağlıklı ya da sağlıksız olmasında etkilidir. Bu kalıplar, aynı zamanda ailenin işlevselliğinin bir yansımasıdır. Aile içi şiddet ise ailenin işlevsizliğine işaret eder ve anneler, babalar, çocuklar ve büyükanne, büyükbaba gibi geniş aile sistemleri üzerinde olumsuz etkiler yaratır (Akın, 2013).

Aile içi şiddet davranışları, sadece partnerler arasındaki fiziksel şiddetle sınırlı kalmamaktadır; ailenin diğer üyelerini de etkileyen çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu nedenle, aile içinde görülebilecek her türlü şiddet davranışına odaklanmak gerekir. Aile içi şiddet; genellikle psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik olarak kendini göstermektedir.

Psikolojik/Duygusal Şiddet

Psikolojik şiddet, kişinin duygusal ve bilişsel bütünlüğünün hedef alındığı, öz güveninin ve benlik saygısının zedelendiği her türlü travmatize edici davranış olarak tanımlanır. Bu tür şiddet, genellikle kişinin değersiz hissettirilmesi, tehdit edilmesi, sürekli eleştirilmesi, suçlanması ve kontrol altına alınması gibi şekillerde kendini göstermektedir. Bu nedenle uzun vadeli olumsuz psikolojik etkilere neden olmaktadır (World Health Organization, 2013). Aile içi psikolojik şiddete maruz kalan çocuklar, kadınlar, yaşlılar ya da diğer aile üyeleri uzun dönemde Travma Sonrası Stres Bozukluğu, depresyon, anksiyete belirtileri gösterebilir; intihar düşünceleri ve kendine zarar verme eğilimleri ile karşılaşabilirler.

Aile içi psikolojik şiddetin, toplumda oldukça yaygın görüldüğüne ilişkin çalışmalar bulunmakla birlikte bu tür şiddetin bildirimiminin az ve tespitinin güç olması, görülme sıklığının belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Yapılan çalışmalarda, kadınların üçte birinin eşleri tarafından psikolojik şiddete maruz kaldığı tahmin edilmektedir (Zand, 2008). Çocuğa yönelik psikolojik şiddetin de yaygın olduğu bilinmekle birlikte görülme sıklığının belirsiz olduğu düşünölmektedir. Ancak çocukların, psikolojik şiddete (duygusal istismar ve ihmal) maruz kalma sıklığını %15 olarak tespit eden çalışmalar bulunmaktadır (Hamilton ve ark., 2013). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise 18 yaşından küçük çocukların %36'sının duygusal şiddete maruz kaldığı konusuna vurgu yapmaktadır (DSÖ, 2006).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Fiziksel Şiddet

Fiziksel Şiddet, bir kişinin kasıtlı olarak fiziksel g¼c veya tehditle başka bir kişiye veya bir gruba/topluluğa; yaralama, ¼l¼m, psikolojik zarar, gelişim geriliği veya yoksunlukla sonuÇlanabilecek Şekilde fiziki zarar vermesi olarak tanımlanmaktadır. Bu Şiddet t¼r¼, çeşitli Şekillerde kendini g¼sterebilir. Kişinin bir baŐkasına yumruk atması, bir kişiyi tekmelemesi, itmesi, tokatlaması gibi saldırılar (darp) fiziksel Şiddete birer ¼rnektir. Ayrıca kişinin baŐkasına bir cisimle (sopa, kemer, demir vb.) vurması, boğazını eliyle ya da bir cisim kullanarak sıkması, baŐkasına bıŐak, kesici alet veya ateŐli silah gibi araŐlarla zarar vermesi ya da bilerek ve isteyerek aŐ bırakması Şeklinde de fiziksel Şiddet davranışları ortaya ¼ıkabilmektedir.

Bu bağlamda, aile iÇi fiziksel Şiddet yaygın bir sorundur. DSÖ'n¼n (2013) tahminlerine g¼re, d¼nya genelinde ¼ kadından biri, yakın ilişki iÇinde olduğu kişi tarafından fiziksel ya da cinsel Şiddete maruz bırakılmaktadır. ¼lkemizde, evli kadınların %8'i son bir yıl iÇerisinde, %36'sı ise yaŐamlarının herhangi bir d¼neminde eşinin ya da birlikte olduğu bir erkeğin fiziksel Şiddetine maruz kaldığını bildirmiŐtir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı [ASPB], 2014).

EŐe y¼nelik fiziksel Şiddetin bir diğer mağduru ¼ocuklardır. Aile iÇi fiziksel Şiddete Őahit olan ¼ocuklarda; bozulmuŐ bilişsel fonksiyonlar, davranış problemleri, ¼đrenme g¼c¼l¼đ¼, d¼Ő¼k akademik baŐarı, depresyon ve farklı birÇok psikolojik sorun g¼r¼lmektedir (Campo, 2015).

6

Cinsel Şiddet

Cinsel Şiddet, saldırganın mağdurla iliŐkisine bakılmaksızın, kişinin rızası dışında gerŐekleŐtirilen cinsel eylemler, cinsel eylem elde etmeye teŐebb¼s, istenmeyen cinsel yorumlar veya kişiyi cinsellikle ilişkili eylemlere zorlamak olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2019). Bu t¼r Şiddet davranışı, ev ve iş yeri gibi çeşitli ortamlarda meydana gelebilmektedir. Bu kapsamda cinsel saldırı (tecav¼z); kişinin rızası veya onayı olmadan gerŐekleŐen cinsel ilişkiyi; cinsel taciz ise kişinin istenmeyen cinsel iÇerikli yorumlar, talepler ve davranıŐlarla rahatsız edilmesini ifade etmektedir. ¼ocuđun cinsel istismarı ise, ¼ocuđun bir yetişkin tarafından cinsel iÇerikli davranıŐlara maruz bırakılmasını ifade etmektedir.

Cinsel Şiddet, farklı ortamlarda ve toplumun her kesiminde g¼r¼lmektedir. Ancak aile iÇinde yaşanan cinsel Şiddetin bildirimi ve raporlanması, meydana gelen Şiddet olaylarına oranla daha az seviyede gerŐekleŐmektedir. EŐler arasında cinsel Şiddet vakaları; eŐten korkma, suŐlanma, inanılmama ya da eŐler arası zorla cinsel ilişkinin meŐrulaŐtırılması gibi fakt¼rler nedeniyle ¼ođunlukla bildirilmemektedir.

Bununla birlikte, farklı ¼lkelerde yakın ilişkilerde erkekler tarafından cinsel Şiddete maruz bırakılma yaygınlığı %6 ile %59 arasında deđiŐmektedir. Yakın ilişkilerde cinsel Şiddet en y¼ksek oranda %58,6 ile Etiyopya, %48,7 ile BangladeŐ ve %46,7 ile Peru gibi ¼lkelerde g¼r¼lmektedir. Japonya ise yakın ilişkilerde cinsel Şiddetin en d¼Ő¼k olduğu ¼lkelerden biri olup kadına y¼nelik cinsel Şiddet oranı %6 seviyesindedir (Bott ve ark., 2012). **¼lkemizde ise kadınların yaŐamlarının herhangi bir d¼neminde eŐi ya da**

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

beraber olduğu bir erkek tarafından cinsel şiddete maruz bırakılma oranı %12 olarak tespit edilmiştir (ASPB, 2014). Öte yandan, kadınların erkeklere oranla partner cinsel şiddetine daha fazla maruz kaldığı bilirse de erkeklerin %8,2'sinin yakın ilişki içinde olduğu kadınlarca cinsel şiddete maruz kaldıkları kaydedilmektedir (Smith ve ark., 2018).

Ekonomik Şiddet

Aile içi şiddetin bir diğer formu olan ekonomik şiddet, bir aile üyesinin diğer aile üyelerinin ekonomik bağımsızlığını, özgürlüğünü ve güvenliğini kısıtlaması veya bunları ortadan kaldırma amacıyla maddi kaynaklara finansal erişimini engellemesi ve/veya kontrol etmesi şeklinde tanımlanır. Bu tür şiddet mağduru olan aile bireyi, maddi açıdan bağımlı hâle gelir, bireyin ekonomik harcamaları kontrol altındadır ve iş veya eğitim fırsatları sınırlandırılır. Ekonomik şiddet, mağdurların finansal bağımsızlığını tehlikeye atarak onları kontrol altına almak ve bağımlı hâle getirmek amacıyla kullanılır.

Ekonomik şiddet, mağdurların maddi bağımsızlıklarını kaybetmelerine ve gelecekteki refahlarını etkileyebilecek kalıcı zararlara neden olabilir (Singh, 2020).

Bu şiddet türü genellikle güç dengesizliği, cinsiyet eşitsizliği ve toplumsal normların etkisiyle ilişkilendirilir. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve maddi açıdan savunmasız gruplar bu tür şiddete daha fazla maruz kalmaktadır. Örneğin, çocuğuna ekonomik şiddet uygulayan ebeveyn, çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamak için gereken maddi kaynakları sağlamaz ya da çocuğu ekonomik anlamda istismar eder.

7

Çocuk zorla çalıştırılabilir, dilenmeye zorlanabilir, harcadığı para nedeniyle suçlanabilir, baskılanabilir ya da kontrol altına alınabilir. Aile üyelerinin, yaşlı bir aile üyesine yaptığı ekonomik şiddete örnek olarak; yaşlı bireyin emekli maaşının tamamına ya da bir kısmına el konulması gösterilebilir. Bu durumda maddi bağımsızlığını kaybeden yaşlı birey, temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta zorluk yaşar. Eşin kadına yönelik uyguladığı ekonomik şiddete örnek olarak ise kadınların maaşına veya finansal kaynaklarına el koymak veya erişimini sınırlamak, kadına sadece sınırlı miktarda para vermek veya hiç para vermemek gibi davranışlar gösterilebilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Yapılan alışmalar, aile içi ekonomik şiddetin azımsanmayacak seviyede olduğunu göstermiştir. 728 kadınlı yapılan bir çalışmada; kadınların %8,8'i eşleri tarafından ekonomik şiddete maruz kaldıkları belirtmiş, %17,7'si bu durumu ekonomi şiddet olarak tanımlamasa da ihtiyaçlarını karşılamak için eşlerinden borç almak zorunda kaldıklarını ifade etmiştir (Copp ve ark., 2020). Eşinden ekonomik şiddet gören kadınlar, genellikle kendisine şiddet gösteren eşlerinden ayrılamamakta; ayrılışlar bile ekonomik şiddet görmeye devam etmektedirler (Bullock ve ark., 2020; Eriksson ve Ulmestig, 2021). Aile içi ekonomik şiddet, çocukları da olumsuz etkilemektedir. Bu durum çocuğun çalıştırılması, eşler arası şiddetin doğrudan çocuğa yansımaları ya da çocuğun bakımından sorumlu annenin çocuğun ihtiyaçlarını karşılayamaması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Aşağıdaki tabloda, aile içi şiddet türleri kısaca verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Aile İçi şiddet Türleri ve Tanımı

Psikolojik şiddet	Ailede bir kişiyi duygusal ve bilişsel olarak hedef alan, öz güvenini zedeleyen ve benlik saygısına zarar veren her türlü travmatize edici davranışlardır.
Fiziksel şiddet	Aile yelerinden birine kasıtlı olarak yaralama, ölüm, psikolojik zarar, gelişim geriliği veya yoksunlukla sonuçlanabilecek şekilde fiziksel olarak zarar verilmesi veya aile üyelerinin tehdit edilmesidir.
Cinsel şiddet	Kişinin rızası olmaksızın, bir veya birden fazla aile yesi tarafından gerçekleştirilen; cinsel eylemler, cinsel eylem elde etmeye yönelik girişimler, istenmeyen cinsel yorumlar veya kişinin cinsellikle ilişkilendirilmiş eylemlere zorlanmasıdır.
Ekonomik şiddet	Bir aile üyesinin, diğer aile üyelerinin ekonomik bağımsızlığını ve güvenliğini kısıtlamak amacıyla maddi kaynaklara erişimini engellemesi ve/veya bu kaynakları kontrol etmesidir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

AİLE İÇİ ŞİDDETİN MAĞDURLARI

Toplumun her kesiminde görülebilen aile içi şiddet vakalarında çoğunlukla kadınlar, çocuklar ya da yaşlılar zarar görmektedir. Bu zararlar, fiziksel yaralanma ve duygusal örselenme gibi biyopsikososyal bütünlüğün ya da ekonomik bağımsızlığın zarar görmesi şeklinde de ortaya çıkabilmektedir.

Şiddetin aile üyesinden gelmesi, mağdurlar üzerinde kalıcı etkiler bırakmakta, aynı zamanda toplum sağlığını da tehdit etmektedir. Bu şiddet türleri; her toplumda yaygın olmasına rağmen genellikle çok az ihbar edildiği ya da raporlandığı için görünmez olabilmektedir. Bu sorunlarla mücadele etmek için sosyal farkındalığın artırılması gerekmektedir. Ayrıca eğitim ve destek hizmetleri ile hukuki mekanizmaların güçlendirilmesi kritiktir. Öte yandan; risk faktörlerinin belirlenmesi, önleyici tedbirlerin alınması ve erken müdahale bu şiddet türlerinin azaltılmasında etkili olabilir.

Toplumsal olarak, her bireyin güvende ve şiddetten uzak bir yaşam sürdürebilmesi için bu sorunların ciddiyetle ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle aile içi şiddet formlarının tanımlanması ve sorun hakkındaki farkındalığın artırılması, alınacak önlemlerin, müdahale yöntemlerinin ve önleyici politikaların belirlenmesi ve uygulanması gerekir. Bu bağlamda, aile içi şiddet formları aşağıda ayrıntılandırılmıştır.

Ailede Çocuğa Yönelik Şiddet

Aile içinde çocuğa yönelik şiddet, çocuğun biyopsikososyal gelişimini olumsuz etkileyen ciddi bir sorundur. Çocuğa yönelik şiddet, çocuğun ihmal ve istismar edilmesiyle karakterize olur. İhmal, çocuğun temel ihtiyaçlarının layıkıyla karşılanmaması veya hiç karşılanmaması durumunda ortaya çıkar. Bu durum; çocuğun yemek, sağlık, eğitim, tıbbi bakım veya gözetim gibi ihtiyaçlarının ihmal edilmesini içerir (Dokgöz ve Polat, 2019). İstismar ise bir yetişkin tarafından bilinçli ya da bilinçsiz olarak çocuğun bedensel, psikolojik ve sosyal gelişimini olumsuz etkileyen her türlü davranıştır (DSÖ, 2020). Aile içinde çocuğa yönelik istismarın farklı formları bulunmaktadır.

Çocuğun psikolojik istismarı, kendisine bakmakla yükümlü olan bir yetişkin tarafından gerçekleştirilen davranışlar sonucunda çocuğun psikososyal iyi olma hâlini olumsuz etkileyen aile içi davranış örüntüleridir. Çocuğun aşağılanması, tehdit edilmesi, değersizleştirilmesi veya korkutulması gibi davranışları içermektedir (Ackner ve ark., 2013).

Çocuğun fiziksel istismarı, çocuğun fiziksel bütünlüğünü ve hayatını tehlikeye atan her türlü fiziksel zarar verici davranış içerir. Çocuğun vücuduna vurma, çocuğu yaralama veya çocuğun vücudu üzerinde şiddete bağlı morluklar oluşturma gibi davranışlar bu tür istismara örnektir. Bu tür istismar durumlarında çocuğun bedeni, fiziksel olarak zarar görmekte ve çocuk acı çekmektedir (DSÖ, 2020).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çocuğun cinsel istismarı, biyopsikososyal gelişimi henüz tamamlanmamış bir çocuğun bir yetişkin tarafından cinsel amaçla kullanılmasıdır. Aile içinde çocuğa yönelik cinsel istismarın tespiti oldukça güçtür. Gerek istismarı gerçekteştiren kişi gerekse istismara tanık olan aile üyeleri, istismarı gizlemek için büyük çaba gösterebilmektedir. Cinsel istismar çocuğun; bilişsel ve duygusal gelişimine büyük zarar vermekte, cinsel bütünlüğünü ve sağlığını yaralamakta, ruhsal sağlığı ve sosyal ilişkileri üzerinde gerek kısa gerekse uzun vadeli, derin ve olumsuz etkiler bırakabilmektedir (Back ve Lips, 1998).

Aile içinde çocuğa yönelik şiddet vakaları oldukça yaygındır. şiddet, çoğunlukla çocuğun ihmal edilmesiyle başlamaktadır. Yapılan çalışmalar, aile içindeki şiddetin dolaylı olarak çocuğun ihmal veya istismar edilmesiyle sonuçlandığı üzerinde de durmaktadır. Merrick ve arkadaşlarının (2018) 248.934 yetişkin katılımcıyla yaptıkları geniş çaplı bir taramada, katılımcıların %34,42'sinin çocukluk dönemlerinde duygusal istismara uğradığı, %17,94'ünün fiziksel, %11,60'ının ise cinsel istismara maruz kaldığı saptanmıştır. Kadın katılımcıların %16,33'ü ise çocukluk dönemlerinde cinsel anlamda istismar edildiklerini bildirmiştir.

10

Çoğu istismar vakasının bildirilmemesi nedeniyle aile içinde şiddete maruz kalan çocukların gerçek sayısına ilişkin veriler tartışmalıdır. Ancak ABD'de yapılan bir çalışmaya göre; **istismar edilen on çocuktan sekizinin istismarcılarının, kendi anneleri ya da babaları olduğu tahmin edilmektedir** (Dickstein, 1988). Kuşkusuz ihmal ve istismar edilen çocuklar, kısa ve uzun dönemde birçok psikososyal sorunla baş etmek zorunda kalmaktadır.

Aile içi şiddete maruz kalmış çocuklarda en sık görülen sorunlar arasında; sosyal ilişkilerde bozulma, benlik saygısı ve öz güven örselenmesi, depresyon, bağımlılık ve Travma Sonrası Stres Bozukluğu gibi psikososyal sorunlar yer almaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Ailede Kadına Yönelik Şiddet

Ailede kadına yönelik şiddet, kadının fiziksel, duygusal/psikolojik, cinsel veya ekonomik zarara uğratılması ile ortaya çıkan bir şiddet türüdür. Bu şiddet türü, genellikle bir erkek partner tarafından kadın üzerindeki kontrolünü ve gücünü sürdürmek amacıyla korku ve tehditler kullanılarak gerçekleştirildiği gibi ailenin diğer üyeleri tarafından da gerçekleştirilebilir.

Aile içi kadına yönelik şiddet vakalarının çoğunluğunda, mağdurun kötü muameleye uğradığına dair belirgin bir işaret bulunmayabilir. Bu durum, genellikle kadınların

şiddet maruziyetlerini gizleme eğiliminde olmalarından kaynaklanır. Kadınlar; toplumsal damgalama, saldırgan bireyden gelen tehditler, suçluluk ve utanç duyguları, aile baskısı, içsel çatışmalar ve manipülasyon gibi çeşitli nedenlerle şiddeti gizleyebilirler. Yaş, etnik köken, din, eğitim seviyesi, sosyoekonomik düzey, sosyal çevre ya da yaşam tarzı gibi değişkenlerden bağımsız olarak kadınlar, kırsal ya da kentsel bölge fark etmeksizin aile içi şiddet davranışlarının potansiyel kurbanları olabilmektedirler.

Bu bağlamda aile içi şiddet mağdurlarının büyük bölümünü kadınlar oluşturmakta ve son yıllarda kadına yönelik şiddet vakalarında artış olduğu üzerinde durulmaktadır. Özellikle yakın ilişkilerde ve partnerler arasında şiddet davranışlarındaki artış, kadınların mağdur olduğu vakaların büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. İngiltere'de her gün en az iki kişi, Amerika'da ise dört kişi partner şiddeti sonucu hayatını kaybederken kadınlar bu vakaların %13,5'ini oluşturmaktadır (Rennison, 2003). **Ülkemizde kadınların %36'sı partnerlerinden fiziksel şiddet, %12'si cinsel şiddet, %44'ü psikolojik şiddet ve %30'u ekonomik şiddet görmektedir (ASBP, 2016).**

Kadınların erkeklere göre altı kat daha fazla partner şiddetine maruz kaldığını gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Corradi ve Stöckl, 2014; Stöckl ve ark., 2013). Yapılan çalışmalar, **şiddetin şiddeti doğurduğunu, genellikle kadınların kendilerini ve çocuklarını korumak için partnerlerine şiddet uyguladıklarını vurgulamaktadır.**

Ailede Yaşlıya Yönelik Şiddet

Aile içi şiddetin bir diğer mağduru ise ailenin yaşlı üyeleridir. Yaşlı istismarının tanımlamasında bazı tutarsızlıklar olsa da genel olarak **yaşlıya zarar veren ve yakın biri tarafından aile içinde yapılan her türlü ihmal ve istismar edici davranış olarak ele alınır** (Krug ve ark., 2002). Yaşlılara yönelik aile içi şiddet, çocuk ve kadınlarda olduğu gibi fiziksel, psikolojik, ekonomik veya cinsel istismar şeklinde ortaya çıkabilir.

Yaşlı bireye yönelik fiziksel istismar, fiziksel şiddeti içerir. Bu şiddet türü; vurma, itme, sıkıca tutma ve çekme gibi ciddi yaralanmalara neden olabilecek tüm şiddet davranışlarını kapsar.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Yaşlıya yönelik psikolojik istismar, yaşlı bireyin duygusal refahını etkileyen davranışları içerir. Tehdit etme, aşağılama, küçümseme, bağımsızlık hissini kısıtlama, korkutma veya sürekli eleştiri gibi davranışları kapsayabilir.

Yaşlıya yönelik cinsel istismar, yaşlıya yönelik cinsel taciz ya da cinsel zorlamayı içeren davranışları ifade eder. Yaşlının rızası olmadan cinsel temas, cinsel söylemler veya istenmeyen cinsel davranışlar şeklinde gerçekleşebilir.

Yaşlıya yönelik ekonomik istismar ise yaşlı bireyin maddi kaynaklarına, mal varlığına veya finansal karar alma yetkisine yönelik istismarı içerir. Mülkiyete el koyma, maddi kaynakları kötüye kullanma, dolandırıcılık, zorla para talep etme veya finansal bağımsızlığı kısıtlama gibi davranışlar yaşlının ekonomik anlamda istismar edilmesidir (Tatara ve ark., 1998).

Aile içi yaşlılara yönelik ihmal ve istismar konusundaki çalışmaların sınırlılığından dolayı istatistikler değişkenlik göstermektedir. **Ülkemizde yapılan bir çalışmada yaşlı bireylerin %13,3-28,5'inin istismarın çeşitli formlarına maruz kaldıkları ortaya konmuştur.** Bu çalışmada, yaşlıların %5,9-28,5'inin psikolojik istismara, %2,7-26,8'inin fiziksel istismara, %0-12,6'sının cinsel istismara ve %2,1-26,9'unun ekonomik istismara maruz kaldığı belirtilmiştir (Gürsoy ve Tanrıverdi, 2023). 28 ülkeden, 52 araştırmacının analiz edildiği bir meta analiz çalışmasında ise 60 yaş ve üstü bireylerin %15,7'sinin istismara uğradığı belirtilmiştir. Bu bireylerin %11,6'sının psikolojik istismara, %2,6'sının fiziksel istismara, %6,8'inin ekonomik istismara ve %1'inin ise cinsel istismara maruz kaldığı ortaya konmuştur (Yon ve ark., 2017). Bu istatistikler, yaşlı ihmal ve istismarının ciddi bir sorun olduğunu göstermektedir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

AİLE İÇİ ŞİDDETE DAİR RİSK FAKTÖRLERİ

Aile, alt sistemlerden oluşan bir sistemler bütünüdür. Çocuk, ebeveyn, büyükanne, büyükbaba gibi sistemler birbirlerini etkiler, denge içinde varlıklarını ve devamlılıklarını sürdürür. Sistem içinde yaşanan sorunlar diğer sistemleri harekete geçirir, olası bir sorun durumunda sistem başka bir denge kurmak zorunda kalır. Örneğin, aile içinde psikolojik şiddet uygulayan bir baba, anne ve çocuktaki birçok sorunun kaynağı olabilir. Anne ve çocuk sistemi, kendilerini bu psikolojik şiddetten korumak için belirli davranış kalıplarını benimseyerek yeni bir denge oluşturmak durumundadır. Yeni denge, şiddeti sürdüren nitelikte olabileceği gibi, şiddeti sonlandıran nitelikte de olabilir (Murray, 2006).

Yapılan araştırmalar, aile içi şiddetin birçok risk faktörü olduğunu göstermektedir (Berrios ve Grady, 1991; Mahapatro ve ark., 2012). Bu risk faktörleri genel olarak bireysel sorunlardan, durumsal veya aile içi ilişkilerden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle aile içi şiddet sorununa ekolojik perspektiften yaklaşmanın en uygun yöntem olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda aile içi şiddet; bireysel, ilişkisel ve durumsal faktörler bağlamında ele alınacaktır.

Bireysel Risk Faktörleri

Aile içi şiddetin risk faktörleri üzerine yapılan çalışmalar, genellikle şiddeti uygulayan bireyleri (fail) incelemeye odaklanmaktadır. Bu çalışmalar, şiddeti uygulayan bireylerin çoğunlukla geçmişlerinde şiddet mağduru veya saldırgan davranışları içselleştiren bireyler olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle **çocukluk dönemlerinde ebeveynlerinden şiddet gören bireylerin, ileriki yaşamlarında kendi aile üyelerine şiddet uygulama riskinin yüksek olduğu belirlenmiştir** (Lee ve ark., 2013).

Şiddet uygulayan bireylerin büyük bir kısmı, benlik saygısı ve öz güveni düşük olan bireylerdir. Bu bireyler, sağlıklı iletişim ve başa çıkma becerilerinden yoksun olmaları nedeniyle şiddete başvururlar. Buna ek olarak, dürtü kontrolünde zayıflık ile şiddete eğilim arasında anlamlı bir ilişki ortaya konmuştur (Romero-Martínez ve ark., 2019). Düşünmeden hareket eden, olumsuz durumlarla başa çıkma becerileri zayıf ve karşılaştığı durumun olumlu ve olumsuz yönlerini analiz edemeyen bireylerin, öfkelerini en yakınındakilere yönlendirme riskinin yüksek olduğu belirtilmektedir.

Şiddet uygulayan bireylerde sıklıkla psikopatolojiler de görülmektedir. Örneğin madde kullanımı, şiddet eğiliminde önemli bir risk faktörü oluşturmakta ve bağımlı bireylerin dürtüsel davranışlarında artışa neden olmaktadır (Shorey ve ark., 2011). Ayrıca anksiyete bozuklukları, depresyon, Antisozyal Kişilik Bozukluğu ve Sınırdaki Kişilik Bozukluğu gibi psikolojik sorunların da aile içi şiddet davranışları ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Corvo ve Johnson, 2013).

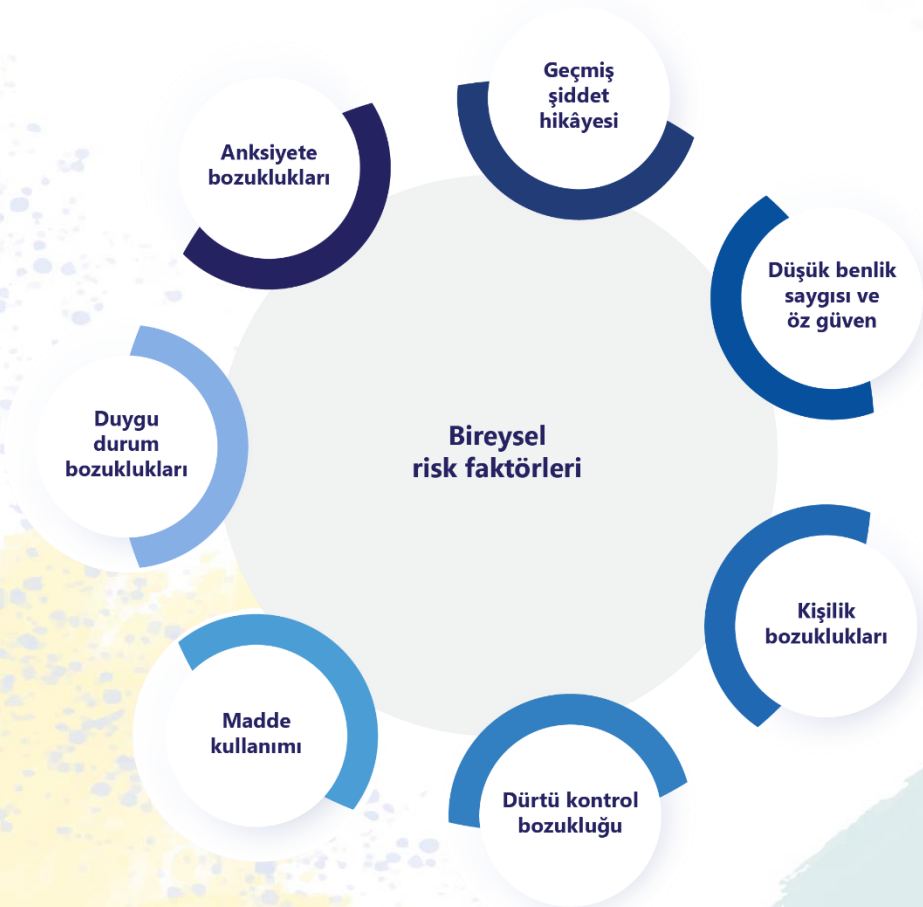
Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çocuğa yönelik Şiddet vakalarında çoğunlukla küçük yaştaki, engelli veya tıbbi komplikasyonları olan çocuklar mağdur olmaktadır. Cinsel istismar durumunda ise kız çocukların, erkek çocuklarına göre daha yüksek risk altında olduğu, erkek çocukların ise daha küçük yaşlarda cinsel istismara maruz kaldığı belirtilmektedir (Back ve Lips, 1998). İstismarcılar genellikle çocuğun yeteneklerine yönelik gerçekçi beklentilere sahip değildir. Düşük benlik saygısına ve zayıf öz güvene sahip bu bireylerin çoğunluğunda psikolojik sorunlar bulunmaktadır.

Yaşlı istismarında risk faktörleri, diğer aile içi Şiddet formlarıyla benzerlikler gösterse de bazı önemli farklılıklar içermektedir. Örneğin, yaşlı istismarında riskin odak noktasında genellikle yaşlının bakım vereni yer almaktadır. Yaşlı bireyin yaşı, kadın olması, sağlık sorunları, engellilik durumu ve diğer hassas/kırılgan durumlar, yaşlı istismarının risk faktörleri arasında yer almaktadır. İstismar eden bireylerde ise psikososyal sorunlar gözlenmektedir. Bakım verenin sosyal izolasyon yaşaması, madde kullanım bozukluğu, kişilik bozuklukları ile saldırgan tutum ve davranışları yaşlı bireyin istismar riskini artırmaktadır (Tatara ve ark., 1998; Brownell ve ark., 1999; Tolan ve ark., 2006; Yan ve ark., 2015).

Şekil 1: Aile İçi Şiddette Bireysel Risk Faktörleri

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

İlişkisel Risk Faktörleri

Ailedeki ilişkinin ve iletişimin sağlıklı ya da sağlıksız olması, aile içi şiddet davranışları açısından önemli bir faktördür. Bireylerin kişilik özellikleri, psikolojik sağlıkları ve partnerler arası iletişimin kalitesi, aile içi şiddet olgusunu doğrudan etkilemektedir. Araştırmalar, partnerler arası çatışmanın partnerler arasındaki şiddeti artırdığını göstermektedir. Şiddeti önleyen faktörler arasında ise partnerler arasındaki sağlıklı iletişimin ve sosyal desteğin varlığı, ilişkiden duyulan memnuniyet, partnerlerin birbirlerine gösterdikleri saygı ve ilişkide sınırların belirlenmiş olması öne çıkmaktadır (Babin ve ark., 2012). Bu faktörlerin varlığı, sağlıklı ve olumlu bir ilişki ortamının oluşmasına katkı sağlamakta ve şiddetin önlenmesinde etkili olmaktadır. Diğer yandan çocukluk çağında uygun anne-babalık rolleriyle büyüyen çocukların ileriki yaşamlarında aile üyelerine şiddet göstermeleri riski düşmektedir. Bu durum, çocuğun uygun ebeveynlik rollerini ve etkili iletişim becerilerini öğrenmesi ile açıklanmaktadır.

Aile işlevselliğiyle ilgili çalışmalar, çocuk ihmal ve istismarıyla ebeveynlik tarzları arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Birçok çalışma, aile içinde yaşanan çatışmaların ve sağlıksız ilişkilerin çocuklara yönelik şiddeti artırdığını göstermektedir. Sağlıksız ebeveyn ilişkisinin, zayıf ebeveynlik becerilerinin, evlilik uyumsuzluğunun ve aile içi şiddet gibi durumların çocukların ihmal ve istismar risklerini artırdığı vurgulanmaktadır (Greene ve ark., 2020).

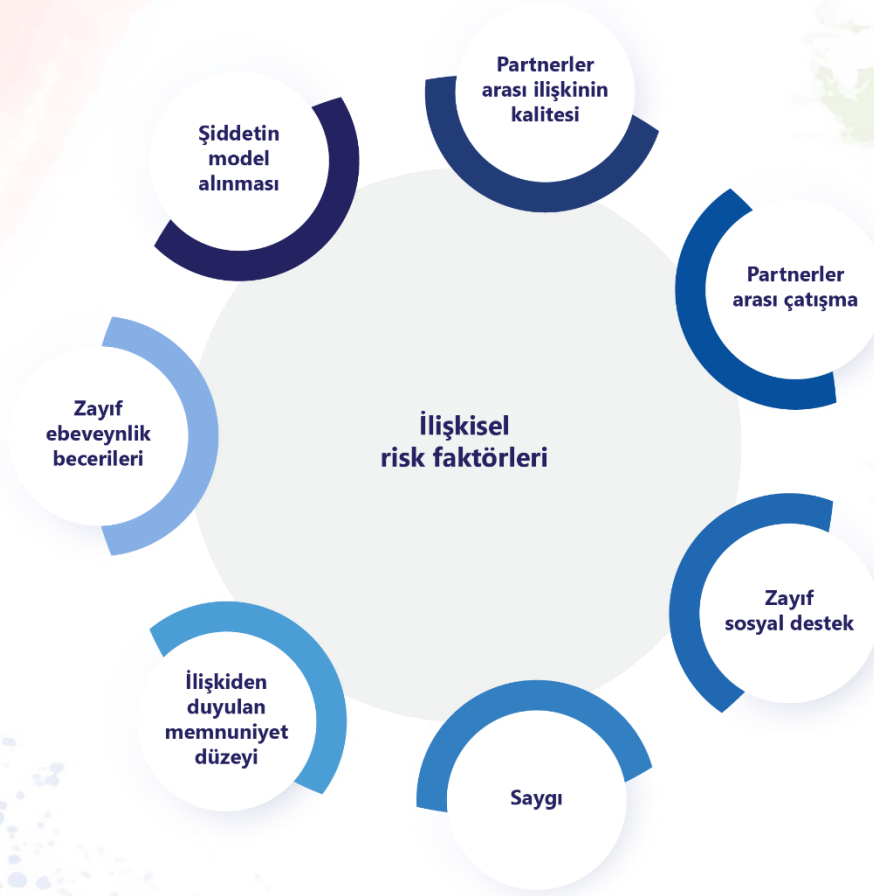
Şiddet davranışının ebeveynlerden çocuklara aktarılmasıyla ilgili yapılan çalışmalar, aile içi şiddeti **sosyal öğrenme modeliyle** açıklamaktadır. **Çocuğa yönelik istismar davranışlarının, aile ilişkilerinde şiddetin bir taktik olarak kullanılabileceği konusunda çocuğa model olabileceği belirtilmektedir.** Bu bağlamda, ihmal ve istismara maruz kalmış olan ebeveynlerin kendi çocukları ya da diğer aile üyelerini de ihmal ve istismar etme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu tespit eden araştırmalar bulunmaktadır (Widom ve Wilson, 2014).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Şekil 2: Aile İçi Şiddette İlişkisel Risk Faktörleri

16

Durumsal Risk Faktörleri

Aile içi şiddet, her sosyoekonomik düzey ve sosyokültürel yapıda görülebilen bir halk sağlığı sorunudur. Ancak, ekonomik açıdan dezavantajlı ailelerde aile içi şiddet vakalarının daha yaygın görüldüğü bilinmektedir. Yoksulluğun kadına yönelik şiddet davranışlarını artırdığı ve gelir düzeyi düşük olan ailelerde kadına yönelik şiddet davranışlarının daha yoğun olabileceği üzerinde durulmaktadır (DSÖ, 2010). Yoksulluk, birçok şiddet davranışıyla ilişkili olmakla birlikte düşük eğitim, stres, düşük baş etme becerisi ve diğer psikososyal sorunlarla bağlantılıdır. Bu durum, ekonomik anlamda dezavantajlı olan bireylerin stresle veya olumsuz yaşam koşullarıyla baş etme yeteneklerini zayıflatabilir ve diğer psikososyal faktörlerin etkisiyle şiddet davranışlarına yönlendirebilir.

Stres, aile içi şiddet için önemli bir değişkendir. Yapılan çalışmalar, özellikle ekonomik sorunların, aile içinde yaşanan problemlerin ve çocuktan kaynaklanan stres faktörlerinin çocuğun istismarına neden olabileceğini göstermektedir. Ayrıca, ailedeki üye sayısının artmasıyla birlikte çocuğa yönelik şiddet davranışlarının da arttığı bilinmektedir. Özellikle, düşük sosyoekonomik düzeydeki ailelerde üye sayısının artmasıyla diğer stres faktörleri tetiklenmekte ve çocuğun ihmal edilme riski yükselmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Benzer şekilde sosyokültürel ve sosyoekonomik açıdan dezavantajlı olmak, yaşlıya yönelik şiddet riskini de artırmakta, bu durum çoğunlukla yaşlının ekonomik anlamda istismar edilmesi şeklinde gözlemlenmektedir. Aile içi şiddetin artmasında sadece ailenin ekonomik sorunları değil aynı zamanda sosyal politikalardaki aksamalar da etkilidir. Ulusal anlamda sosyal hizmetlere yapılan yatırımlar, bakım merkezlerinin sayısı ve aile içi şiddete yönelik farkındalık çalışmaları, aile içi şiddetin önlenmesiyle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda sosyal hizmetlerdeki yetersizliklerin aile içinde çocuğa, kadına ve yaşlıya şiddeti artırdığına ilişkin bulgular çarpıcıdır.

Şekil 3. Aile İçi Şiddette Durumsal Risk Faktörleri

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELEDE HUKUKİ DÜZENLEMELER VE İLK MÜDAHALE ARAÇLARI

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Kanun ile şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

İlgili Kanunda ev içi şiddet, şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü şiddeti içerecek şekilde tanımlanmıştır. Kanun, şiddet mağdurlarına yönelik koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunanlara yönelik verilen kurumsal hizmetleri de düzenler.

Türkiye'de şiddetin önlenmesine yönelik etkili mücadele araçları olarak öne çıkan; Kadın Destek Sistemi (KADES), Alo 183 Şiddetle Mücadele Hattı ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) toplumun çeşitli kesimlerine yönelik özel hizmet ve destekleri içeren önemli inisiyatiflerdir. KADES, kadınların ve çocukların acil durumlarda yardım çağrısı yapmalarını sağlayan bir mobil uygulama olarak öne çıkmaktadır. Alo 183 Şiddetle Mücadele Hattı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yönetilen bir çağrı merkezi olarak geniş bir hizmet yelpazesi sunmaktadır. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) ise şiddet mağdurlarına yönelik kapsamlı destek hizmetleri sağlayan merkezler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu ilk müdahale araçları, şiddetle mücadelede ve acil durumlarda etkin müdahale sağlamada önemli rol oynamaktadır.

Yine 6284 sayılı Kanun kapsamında, şiddet mağduruna yönelik mülki amir, gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda kolluk ve hakim tarafından tedbir kararı verilebilir. Bu karar, mağduru şiddetten korumak için alınan geçici bir tedbirdir. Bu nedenle ilgili Kanun; şiddeti ve şiddetin tekrarlanmasını önlemek amacıyla etkili tedbirlerin alınmasını öngörür. Şiddet uygulayan kişilere karşı, uzaklaştırma ve iletişim araçlarıyla rahatsız etmeme gibi tedbirler alınabilir. Bu süre zarfında, şiddet uygulayan kişiye/kişilere karşı hukuki süreç başlatılabilir, cezai yaptırımlar ve şiddeti önlemeye yönelik bazı tedbirler uygulanabilir. (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012). Bu uygulamaları gözden geçirelim.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Alo 183 Şiddetle Mücadele Hattı

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafının şiddetle mücadelede önem arz eden Alo 183 Şiddetle Mücadele Hattı, geniş bir hizmet yelpazesi sunarak aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları, gaziler ve gazi yakınlarına yönelik çağrıları değerlendirir. Bu hatta yapılan çağrılar, uzman ekipler tarafından dikkatlice incelenir ve çağrıda bulunanlara rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulur. Ayrıca, ihmal, istismar ve şiddet vakaları ile töre ve namus cinayetlerine dair yapılan ihbarlar özenle değerlendirilir. Aciliyet arz eden durumlarda, ilgili Acil Müdahale Ekipleri devreye girer ve vakayı titizlikle değerlendirir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Gerekli görölen durumlarda, kolluk birimleriyle etkili bir koordinasyon sağlanarak en kısa sürede müdahale gerçekleştirilir.

Bu çerçevede Alo 183 Şiddetle Mücadele Hattı, toplumun farklı kesimlerine yönelik acil yardım ve destek sağlama misyonu taşımakta ve şiddeti önlemeye yönelik ilk müdahale çalışması olarak ele alınmaktadır.

Kadın Destek Sistemi (KADES)

Kadın Destek Sistemi (KADES), Türkiye'de kadınların ve çocukların karşılaştıkları şiddet ve taciz gibi acil durumları hızlı ve etkili bir şekilde bildirmelerini sağlayan resmî bir uygulamadır. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen bu uygulama, kadınların güvenliğini artırmayı ve şiddet olaylarına hızlı müdahale edebilmeyi hedeflemektedir. Akıllı telefonlar üzerinden erişilebilen KADES, kullanıcılarına acil durumda, anında yardım çağrısı yapma imkânı sunarak, en yakın polis ekiplerinin olay yerine yönlendirilmesini sağlamaktadır.

Uygulama, şiddet mağduru kadınların veya şiddet riski altında olanların acil durumlarda hızlı bir şekilde yardım alabilmeleri için geliştirilmiştir. Uygulama sayesinde, aile içi ve kadına yönelik şiddet mağdurları, cihaz konum bilgilerini açarak tek bir tuşla 155 Polis İmdat Acil Çağrı Merkezi'ne ulaşabilmekte ve en yakın ekip veya devriyenin olay yerine sevk edilmesiyle müdahale sağlanmaktadır. Bu uygulama, teknolojiyi etkili bir şekilde kullanarak şiddet mağdurlarının acil ihtiyaçlarına hızlı çözümler sunma hedefiyle geliştirilmiştir.

Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)

Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM); şiddetin önlenmesi, tedbir kararlarının izlenmesi, raporlaştırılması, takip hizmetleri, şiddet mağduru bireylere ve şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik uygun hizmetler sunulması amacıyla 6284 sayılı Kanun kapsamında kurulmuştur.

ALO 183 Şiddetle Mücadele Hattı'na yapılan tüm başvuru ve ihbarlara yönelik uygun hizmetler sağlanmaktadır.

Kanunda belirtilen tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanması ve takibi amacıyla koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının yetersiz kalması ya da mağdurun hayatının olağan akışının aksaması gibi durumlar nedeniyle teknik yöntemlerin kullanılması gerekebilecek vakalar, Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği ve Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü/Kısım Amirliği gibi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı birimler tarafından tespit edilir. Vakanın tespit edilmesinden sonra, olaya dair elde edilen bilgi, belge ve delillerle birlikte vakanın teknik yöntemlerle takibe uygunluğu, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) tarafından değerlendirilmek üzere ilgili komisyona gönderilir (6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik, 2021).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'ne (ŞÖNİM) başvurular bireysel olarak yapılabileceği gibi ilgili kamu kurumları tarafından da yönlendirme yapılabilir. ŞÖNİM'ler, şiddet mağdurlarına çeşitli destek hizmetleri sunmaktadır. Meslek elemanları tarafından sağlanan psikososyal destek, danışma, yönlendirme ve rehberlik hizmetleri bu kapsamda yer almaktadır. Barınma ihtiyacı durumunda mağdur, konukevine yönlendirilerek yerleştirilir ve gerekirse ekonomik yardımlar mevzuat çerçevesinde düzenlenir.

Kurum avukatları veya barolardan temin edilen avukatlar aracılığıyla danışmanlık hizmeti sunulur. Sağlık raporu alınması durumunda tedavi sürecinde sağlık kuruluşlarından öncelikli faydalanma konusunda yönlendirmeler sağlanır. Mesleki eğitim ihtiyacı olduğunda ilgili programlara yönlendirme yapılır ve iş bulma sürecinde rehberlik sağlanır. Genel olarak, ŞÖNİM tarafından sunulan hizmetler, şiddet mağdurlarının çeşitli ihtiyaçlarına kapsamlı bir destek sunmayı hedefler.

Elektronik Kelepçe Uygulaması

Elektronik kelepçe uygulaması 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında verilen uzaklaştırma kararlarına şiddet uygulayanın uyup uymadığının teknik yöntemlerle izlenmesi amacıyla getirilmiştir . Elektronik kelepçe uygulaması sürecinde ŞÖNİM tarafından şiddet uygulayanlar ile şiddet mağdurlarının risk değerlendirmesi yapılır. Bu değerlendirme sonucunda, Aile Mahkemeleri tarafından uygun görülen vakalarda elektronik kelepçe kararı verilir. İzleme, ,Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi . Başkanlığı (GAMER)'de kurulan Elektronik İzleme Merkezinde yapılır.

Elektronik kelepçe sistemi,şiddet uygulayan kişinin bileğine takılan bir cihaz aracılığıyla Küresel Konumlama Sistemi (Global Positioning System/GPS) teknolojisi veya benzeri yöntemlerle konumu takip edilir. Uygulama ile şiddet uygulayan kişinin belirlenen asgari mesafeyi aşarak mağdura yaklaşmasını engeller, aksi bir durumda sistem alarm verir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

AİLE İÇİ ŞİDDETE MÜDAHALE ÇALIŞMALARI

Aile içi şiddetle mücadele etmek için çeşitli müdahale yöntemleri ve stratejiler geliştirilmiştir. Bu konuda mikro ve makro düzeyde birçok farklı yaklaşım ve yöntem bulunmaktadır. **Öncelikle, toplumda farkındalık oluşturmak ve aile içi şiddetin varlığı ve sonuçlarına odaklanan çalışmalar yürütmek büyük önem taşımaktadır. Eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları; insanlara şiddetin kabul edilemez olduğunu gösterme, şiddet karşısında sessiz kalmamaları gerektiğini anlatma ve şiddetin önlenmesine yönelik adımlar atmada ilk müdahale yöntemleridir.** Müdahale yöntemleri arasında destek hizmetleri, barınma imkânları, danışmanlık ve rehabilitasyon hizmetleri ile yasal koruma önlemleri yer almaktadır. Bu yöntemler, şiddetin önlenmesine yönelik çalışmaları içermekle birlikte şiddete maruz kalan bireylere destek ve koruma sağlamayı hedeflemektedir. Mağdurların güvenli bir ortama yerleştirilmeleri; psikolojik ve sosyal destek almaları, şiddetin etkileriyle başa çıkmaları ve bağımsızlıklarını kazanmaları için önemlidir.

Aile içi şiddetin önlenmesi ve bu şiddet türüne müdahale edilmesi, toplumun tüm kesimlerinin iş birliği içerisinde çalışmasını gerektiren bir süreçtir. Eğitimciler, sağlık çalışanları, hukuk sistemine dâhil olan kişiler ve profesyoneller, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumları arasındaki koordinasyon ve iş birliği etkili bir müdahale ve destek sisteminin oluşturulmasında kritik öneme sahiptir. Mikro düzeyde, aile içi şiddete maruz kalan bireylerin korunması ve desteklenmesi için yerel kaynaklar ve hizmetler sunulmalıdır.

Makro düzeyde ise hukuki düzenlemeler, politikalar ve toplumsal normların şiddeti önleme ve şiddete müdahale etme noktasında destek sağlaması gerekmektedir. Bu bölümde, aile içi şiddetle mücadele ve aile içi şiddete müdahale yöntemleri hem mikro hem de makro düzeyde olmak üzere aşağıdaki başlıklar altında ele alınacaktır:

- Kadın Konukevleri
- Şiddet Uygulayanlara Yönelik Bireysel Danışmanlık
- Şiddet Uygulayanlara Yönelik Grup Çalışması
- Şiddete Maruz Kalanlara Yönelik Bireysel ve Grup Çalışmaları
- Etkin Ebeveynlik Eğitimleri

Kadın Konukevleri

Şiddete maruz kalan kadınlar için hizmet veren kadın konukevleri, mağdurların şiddet uygulayıcısından ayrılması ve korunması için hayati öneme sahiptir. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'te **kadın konukevleri, fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konukevi,**

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

sığınmaevi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmıştır (2013).

Kadın konukevlerinde kadınlara ve beraberindeki çocuklara doğrudan ya da ilgili kurumlara yönlendirmek suretiyle güvenlik, danışmanlık, tıbbi destek, geçici maddi yardım, kreş, mesleki eğitim kursu, grup çalışmaları, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler vb. alanlarda destek sunulmaktadır. Bu konukevleri, mağdurların kendilerine şiddet uygulayan kişiden ayrılarak korunmalarını sağlamak amacıyla hizmet verir. Genel hedefleri arasında, şiddete maruz kalan kadınların güvenli ve bağımsız bir yaşam sürmeleri için gerekli güç, bilgi ve becerileri kazanmalarını desteklemek bulunmaktadır. Araştırmalar, kadın konukevlerinin veya sığınma evlerinin kadınları şiddetten koruduğunu, farkındalıklarını artırdığını ve şiddet uygulayıcısından ayrı kalarak kadınların güçlenmesine olanak sağladığını göstermektedir (Gül, 2013).

Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında ülkemizde gerçekleştirilen yasal düzenlemeler ve oluşturulan kapsamlı politikalar, şiddete maruz kalan kadınların korunması ve desteklenmesi amacıyla önemli adımları içermektedir. Örneğin, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda kadın konukevlerinin kurulması zorunlu kılınmıştır. İlgili Kanun gereği, büyükşehir statüsündeki belediyeler ve 100.000'i aşan nüfusa sahip diğer belediyeler, konukevi veya sığınma evi açma yükümlülüğüne sahiptir. Ayrıca, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB), şiddet mağdurlarını koruma ve destekleme amacıyla çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler arasında barınma, rehberlik, danışmanlık, psikososyal destek, hayati tehlike durumlarında geçici koruma altına alma ve 6284 sayılı Kanun çerçevesinde alınan tedbir kararlarının takibi bulunmaktadır. ASHB tarafından, ülke genelinde 81 ilde faaliyet gösteren kadın konukevleri aracılığıyla sağlanan hizmetler arasında; mesleki çalışmalar, değerlendirmeler, barınma, psikososyal destek, hukuki destek, tıbbi destek, ekonomik destek, meslek edindirme desteği, eğitim desteği, çocuklar için kreş, rehberlik ve yönlendirme yer almaktadır. Ülkemiz genelinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı 112 kadın konukevi, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'na bağlı 3 insan ticareti (kadın) sığınma evi, sivil toplum kuruluşlarına bağlı 1 konukevi ve yerel yönetimlere bağlı 33 konukevi olmak üzere toplamda 149 konukevi faaliyet göstermektedir (ASHB, 2021).

Kadın konukevlerinde sunulan hizmetler ve gerçekleştirilen çalışmalar şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Barınma:** Şiddet mağduru kadın ve varsa beraberindeki çocuklara 6 ay süreli barınma hizmeti verilmektedir. Kadın ve çocukların konukevlerinde kalış süresi, kadınların ihtiyaçları, içinde buldukları durum ve güçlenme süreci değerlendirilerek uzatılmaktadır.
- b) Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti:** Kadın konukevlerinde, kadınlara psikolojik destek sağlanmakta ve yaşadıkları travmayı iyileştirmelerine yardımcı olunmaktadır. Meslek elemanları aracılığıyla kadınlara sosyal hizmet, hukuki destek, tıbbi destek, eğitim desteği, ekonomik destek ve istihdam konularında rehberlik sunulmaktadır.
- c) Hukuki Yardım:** Şiddet mağduru kadınlar, hukuki haklarını öğrenmekte ve adli süreçlerde destek almaktadır. Hukuki desteğe ihtiyaç duyduğu görülen müracaatçılar Barolara, Adli Yardım Bürolarına ve ASH İl Müdürlüklerinin avukatlarına yönlendirilmekte ve ücretsiz avukat tayini sağlanmaktadır..

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- d) Eğitim, Farkındalık ve Beceri Geliştirme:** Konukevleri, kadınlara eğitim imkânları sunarak kişisel ve mesleki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu sayede, kadınların iş gücüne katılarak bağımsız bir yaşam sürmelerine katkıda bulunmaktadır. Eğitim-öğretimi tamamlamak isteyen kadınların Halk Eğitim Merkezleri kanalıyla kayıtları yenilenmekte, okuma-yazma bilmeyen kadınlar için çalışmalar başlatılmaktadır. Kadınların kişisel gelişim ve el becerilerini desteklemeye yönelik kurslar da açılmaktadır. Bu kursların kadınların zamanını etkili kullanmalarına yönelik bir katkısı olmakla birlikte, açılan kursun türüne göre üretilen el emeği ürünlerin kazanca dönüşmesi de mümkün olmaktadır. Ayrıca, konukevlerindeki mesleki personel tarafından kadın ve beraberindeki çocukları ile farkındalık ve bilinçlendirmeye yönelik eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Kadınlara; Şiddet-şiddet türleri, kadın-erkek eşitliği, etkili iletişim, etkili ebeveynlik, kadın hakları, duygularını tanıma ve anlamlandırma vb. konularda, çocuklarımıza da çocuk hakları, etkili ders çalışma teknikleri, zaman yönetimi, stresle baş etme, değerler eğitimi gibi farkındalık ve bilinçlendirmeye yönelik eğitimler verilmektedir. Bunlarla birlikte, Kadın konukevinden hizmet alan kadın ve beraberindeki çocukların teknoloji kullanımı ile birlikte internet ortamında karşılaşılabilecekleri riskler hakkında farkındalık oluşturmak ve risklerle baş etme becerilerini geliştirmek amacıyla BTK tarafından online olarak düzenli periyotlarda Dijital Şiddet ve Siber Zorbalık eğitimleri verilmektedir.
- e) Mesleki Eğitim ve İstihdama Yönelik Çalışmalar:** Kadın konukevlerinde, kadınlara destek verilerek kendi ayakları üzerinde durmalarına sağlanmakta ve bağımsız bir yaşam kurmalarına yardımcı olunmaktadır. Hizmet alan kadınların istihdama katılımının sağlanması amacıyla İŞKUR ile iş birliğinde kadınlara özgeçmiş hazırlama, mülakat teknikleri, ekonomik hayata katılımları konusunda gereken bilgi ve becerileri kazanmaları, toplumsal ve ekonomik alanda güçlenmeleri, daha nitelikli işlerde yer almaları ve kendilerine yeterli hale gelmelerini desteklemek amacıyla "İş Kulübü Eğitimleri"nin her ay düzenli olarak verilmesi sağlanmaktadır. Bununla birlikte, mesleki eğitim kurslarına katılmak isteyen kadınlar, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, İŞKUR'un, Belediyelerin ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği kurslara da yönlendirilmektedir. (ASPB, 2016).
- f) Çocuklara Yönelik Hizmetler:** Çocukların gelişimsel değerlendirilmeleri konukevinde görevli Çocuk Gelişimciler tarafından yapılmakta ve konukevlerinde bulunan çocuk ünitelerinde çocukların gelişim basamaklarına uygun bireysel ve grup eğitimleri ile desteklenmeleri sağlanmaktadır. Konukevinde kalan 0-6 yaş arasındaki çocuklara ASHB'ye bağlı özel kreş ve gündüzlü bakımevlerinin kontenjanından faydalandırılarak ücretsiz kreş desteği sağlanmaktadır. Öğrenim çağındaki çocukların da okul kayıtları yapılarak konukevlerinde düzenlenen etüt çalışmaları ile akademik becerilerinin desteklenmesi sağlanmaktadır. Ayrıca Kadın konukevlerinden hizmet alan şiddet mağduru kadınların beraberindeki çocuklarının gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla hazırlanan "Kadın Konukevlerinde Çocuklara Yönelik Psikososyal Destek Çalışmaları Rehberi" basılmıştır. Bakanlığımıza bağlı Kadın Konukevlerine dağıtımı yapılan Rehberle ilişkin, meslek elemanlarına yönelik eğitim verilmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Şiddet Uygulayanlara Yönelik Bireysel Danışmanlık

Aile içinde şiddet davranışları gösteren bireylere yönelik bireysel çalışmalar, şiddetin önlenmesi veya devam etmesinin engellenmesine yönelik önemli müdahale yöntemlerindedir. Bireysel danışmanlıkta amaç, şiddet uygulayanın şiddet davranışları ile duygu ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi anlamasına, sağlıklı iletişim kurmasına, ilişki dinamikleri ve becerilerini keşfetmesine ve geliştirmesine yardımcı olmaktır. Aynı zamanda, şiddetin mağdur birey üzerindeki olumsuz etkilerini fark etmesi sağlanır.

Çeşitli araştırmalar, Bilişsel Davranışçı Terapinin (BDT) şiddet uygulayanlara yönelik etkili bir yaklaşım olduğunu göstermektedir (Lothstein, 2013). BDT’de amaç, şiddetin temel nedenlerini ve tetikleyici faktörlerinin keşfedilmesidir. Bu bağlamda geçmiş deneyimler, travmalar, aile dinamikleri ve sosyal etkileşimler üzerinde çalışılarak şiddet uygulayan bireyin düşünce ve inanç sistemini değiştirmek hedeflenir. Olumsuz düşünce ve inançların yerine daha sağlıklı ve olumlu düşüncelerin benimsenmesine yardımcı olunur.

Bireysel danışmanlık sürecinde, şiddet uygulayan kişiye sağlıklı iletişim, öfke kontrolü ve problem çözme becerileri öğretilir. Duyguları ifade etme, öfkeyi yönetme ve anlayışlı bir şekilde dinleme gibi becerilerin kazandırılması amaçlanır. Danışman, alternatif davranışlar ve çözümler geliştirme konusunda bireye rehberlik eder. Özellikle öfke yönetimi stratejileri üzerinde çalışarak şiddet uygulayan bireyin kontrolünü kaybetme durumunu önlemesi sağlanır (Potter-Efron, 2015).

Çocuklarına şiddet uygulayan ebeveynlere yönelik de kapsamlı bir davranışçı eğitim vermek önemlidir. Bu eğitim modülleri problem çözme becerileri, stres yönetimi, çocuk yönetimi, ebeveynlik becerileri, öfke kontrolü ve boş zaman değerlendirme becerileri gibi konuları içerir (Ammerman ve Hersen, 2000).

Bireysel danışmanlık, şiddetin sona erdirilmesi ve sağlıklı bir ilişki modelinin oluşturulması için önemli bir adımdır. Şiddet uygulayan bireyin sorumluluk almasını, davranışlarını değiştirmesini ve sağlıklı ilişki dinamiklerini yeniden yapılandırmasını teşvik eder. Aynı zamanda, şiddet uygulayan bireyin güçlenmesini ve daha sağlıklı bir ilişki tarz ve davranış örüntüsü kazanmasını sağlar. Şiddetin önlenmesinde bireysel danışmanlık tek başına yeterli olmayabilir, bu nedenle danışmanlığın diğer müdahale yöntemleri, destek hizmetleri ve toplum desteği ile eş güdümlü yürütülmesi önemlidir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Şiddet Uygulayanlara Yönelik Grup Çalışması

Şiddet uygulayana yönelik yapılan grup çalışmaları, şiddetin önlenmesi için önemli bir diğer müdahale yöntemidir. Bu çalışmalar; şiddet uygulayan bireylerin davranışlarını anlamalarına, duygusal ve düşünsel süreçlerini keşfetmelerine, sağlıklı iletişim ve ilişki becerileri geliştirmelerine ve şiddet döngüsünü kırmalarına yardımcı olmayı hedefler. Grup terapileri, bireylerin birbirleriyle etkileşim içinde olmalarına ve benzer deneyimleri paylaşmalarına olanak tanır, böylece destekleyici bir ortamda değişime yönelik çalışmalar yürütülür (Pandya ve Gingerich, 2002).

Bu tür terapilerin etkililiği üzerine yapılan çalışmalar, şiddet uygulayanlara yönelik grup terapilerinin olumlu sonuçlar verdiğini göstermektedir. Bu terapiler, katılımcıların öfke ve saldırganlık düzeylerinde azalma sağlamış, empati ve duygusal farkındalıklarının artmasına katkıda bulunmuştur (Taft ve ark., 2003). Ayrıca grup terapileri, şiddetin kök nedenlerini araştırmaya ve bireylerin geçmiş travmatik deneyimlerini ele almaya imkân tanır. Bu da şiddetin temelinde yatan nedenlerin daha derin sorgulanarak anlaşılmasına yardımcı olur.

Grup terapilerinin bir diğer avantajı, bireylerin sosyal destek ağlarını genişletmesidir. Grup üyeleri, benzer zorluklarla karşı karşıya olduklarını, şiddetle sonuçlanabilecek benzer durumlar karşısında alternatif olumlu davranış örüntülerini veya birbirlerine destek sağlayabileceklerini fark ederler. Bu destek, şiddet döngüsünü kırmak ve sağlıklı ilişki becerileri geliştirmek için bireylere daha güçlü bir motivasyon sağlayabilir (Akerman ve Geraghty, 2016).

Şiddete Maruz Kalanlara Yönelik Bireysel ve Grup Çalışmaları

Şiddete maruz kalan kadınlar, çocuklar ve yaşlılar, travmatik deneyimlerinin yol açtığı çeşitli psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalırlar. **Şiddet, bireylerde Travma Sonrası Stres Bozukluğu, depresyon, anksiyete, düşük öz saygı ve öz güven gibi ciddi psikososyal sorunlara neden olabilir.** Bu zorlu deneyimlerin üstesinden gelmek ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için psikolojik tedaviye ihtiyaç duyulmaktadır. Psikolojik tedavi; şiddete maruz kalan bireylerin duygusal sorunlarını iyileştirmelerine, travmatik deneyimlerle başa çıkmalarına ve güçlenmelerine yardımcı olmayı amaçlar. Terapi süreci, bireylerin geçmiş deneyimlerini anlamalarına ve kabullenmelerine yardımcı olurken geleceğe yönelik umutlarını ve hedeflerini belirlemelerini destekler. Psikolojik tedavi, bireylerin travma sonrası stres belirtileriyle başa çıkmalarına, öz saygılarını güçlendirmelerine ve sağlıklı ilişki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur (Hackett ve ark., 2016).

Şiddete maruz kalmış bireylere yönelik grup çalışmaları ise mağdurların deneyimlerini paylaşmaları ve yaşadıkları sorunları çözmelerinde etkili müdahale yöntemleridir. Konuyla ilgili bir çalışmada, eşinden

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

şiddet gören ve Travma Sonrası Stres Bozukluğu semptomları gösteren kadınlarla yapılan BDT odaklı grup çalışmasının etkililiği incelenmiştir. Katılımcılar; nefes kontrolü eğitimi, bilişsel yeniden yapılandırma, problem çözme, keyifli aktiviteler planlama ve nüksetmeyi önleme gibi çalışmalara dâhil edilmişlerdir. Sonuçlar, tedavi öncesi ve sonrası (tedavi sonrasında 1, 3, 6 ve 12. aylarda) yapılan değerlendirmelerle travma sonrası belirtiler, kaygı, depresyon, öz saygı ve öfke ifadesi bağlamında incelenmiştir. Araştırma sonucunda, tedaviyle travma sonrası belirtilerin iyileştiği ve bu iyileşmenin ilk yıl boyunca korunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca katılımcıların; depresyon belirtileri ile kaygı ve öfke duygularında anlamlı bir şekilde iyileşme yaşadıkları tespit edilmiştir (Crespo ve Arinero, 2010).

Özellikle çocuklar ve yaşlılar, şiddetin yol açtığı travmanın etkilerine daha uzun süre maruz kalabilir ve bu etkilerin sonuçları çocuklar ve yaşlılar için daha karmaşık olabilir. Dolayısıyla bu gruplara yönelik özel tedavi yöntem ve yaklaşımlarına ihtiyaç vardır. Oyun terapisi, sanat terapisi ve müzik terapisi gibi terapi yöntemleri, çocukların duygularını ifade etmelerine ve travmatik deneyimlerle başa çıkmalarına yardımcı olabilir (Smith ve Landreth, 2003). Bu müdahale yöntemleri, çocuklara güvenli bir ortamda duygusal dışa vurum fırsatı sağlayarak iyileşmelerine katkı sunar.

BDT ve duygusal destek sağlayan diğer terapötik yaklaşımlar, travmatik deneyimlerin etkileriyle yaşlıların da başa çıkmalarına yardımcı olabilir. Şiddet mağduru yaşlılar, diğer mağdur gruplara oranla kendilerini daha fazla yalnız hissedebilir ve yardım almak için daha az çaba gösterebilir. Bu nedenle sosyal destek mekanizmalarını geliştirmek, yaşlı bireylerin kendilerini güvende hissetmeleri için önemlidir. Sosyal hizmet çalışmaları, yaşlılara yönelik sosyal destek mekanizmaları sağlamada önemli bir rol oynar.

26

Etkin Ebeveynlik Eğitimleri

Çocuğa yönelik şiddeti önleme hususunda, ebeveynlik becerilerini geliştirerek aile işlevselliğini artırmaya yönelik çalışmalar yaygın olarak yürütülmektedir. **Ebeveynlik eğitime yönelik müdahale çalışmaları, etkin ebeveynlik konusunda bilgilendirme, ebeveynlik pratiğini iyileştiren modelleme ve uygulama gibi çalışmaları içermektedir.** Bu çalışmalar, ebeveynlik becerilerini ve aile işlevselliğini iyileştiren müdahalelerin ebeveyn disiplin yöntemleri, şiddet içermeyen yaklaşımların kullanımı, aile içi çatışma düzeyi ve aileyi etkileyen stres yönetimi üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermiştir (Dishion ve McMahon, 1998). Bu faktörler, çocuk istismarının potansiyel arabulucuları olduğundan bu tür bir yaklaşım umut verici görünmekte ve çocukların ihmal ve istismar riskini düşürdüğüne dair güçlü kanıtlar sunmaktadır.

Çocuğun ihmal ve istismar edilmesini önlemede yararlı olan ebeveynlik eğitim programlarının etkisini değerlendiren bir meta analiz çalışmasında, Yetişkinler ve Çocuklar Birlikte (Adults and Children Together), Güvenli Çocuklar Yetiştirme Programı (Raising Safe Kids Programme) ve Olumlu Ebeveynlik Programı (Positive Parenting Program) gibi toplamda 16 farklı ebeveynlik eğitim programı incelenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, incelenen programların %90'ının çocuğa yönelik şiddeti önlemede etkili olduğu görülmüştür (Altafim ve Linhares, 2016).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

AİLE İÇİ ŞİDDET MAĞDURLARINA MESLEKİ YAKLAŞIM

Aile içi şiddete maruz kalmış çocuk, kadın ve yaşlı bireylere karşı meslek elemanlarının hassas ve empatik yaklaşması önemlidir. Aile içi şiddete maruz kalmak oldukça travmatik bir deneyimdir ve olumsuz etkisi uzun süre devam etmektedir. Şiddete maruz kalmış bireyler, genellikle travmatik deneyimler yaşamış ve duygusal olarak zor süreçlerden geçmiştir. Meslek elemanlarının, travmatik deneyimlere ve duygusal zorluklara anlayışla yaklaşması ve kişilere güvenli bir ortam sağlaması önemlidir. Bu nedenle, aşağıda beş başlık altında toplanan yaklaşımlar, aile içi şiddete maruz kalmış bireylere yardımcı olmak için kullanılabilir temel araçlardır:

- **Empatik Yaklaşın ve Anlayışlı Olun.**
- **Destekleyici ve Motive Edici Yaklaşım Sergileyin.**
- **Travma Odaklı Çalışın.**
- **Mesleki Etik ve Hukuki Boyuta Dikkat Edin.**
- **Sosyal Destek Mekanizmalarını Güçlendirin ve İş Birliği Yapın.**

Empatik Yaklaşın ve Anlayışlı Olun

Empatik yaklaşım, şiddete maruz kalmış bireylerin kendilerini anlaşılabilir ve desteklenmiş hissetmelerini sağlayan bir yaklaşım tarzıdır. Meslek elemanları bu bireylerin duygularını, düşüncelerini ve deneyimlerini dikkate alarak onlarla bir bağ kurar ve yaşadıkları travmatik deneyimlere karşı içinde buldukları psikososyal durumlar bağlamında onlara hassas bir şekilde yaklaşır. Aile içi şiddet mağdurlarının, travmatize olmalarının etkisiyle biyopsikososyal iyilik halleri örselenmiştir, bu nedenle ilk olarak anlaşılmaya ihtiyaç duyarlar. Bu bağlamda, kendi duygularını ve içinde buldukları durumu gerçekçi bir şekilde anlamlandırmaları, tanımlayabilmeleri ve iyileşmek için kendilerine zaman ayırabilmeleri, kurulacak güvenilir bir terapi ilişkisi içerisinde mümkün olacaktır.

Anlayış göstermek, aile içi şiddete maruz kalmış bireylerle çalışan meslek elemanlarının şiddet mağduru bireylerin içinde buldukları zorlu durumu anlamak için çaba sarf etmelerini içerir. Bu yaklaşım, şiddet mağdurlarının duygusal tepkilerinin, düşünce süreçlerinin ve travmatik deneyimlerinin etkilerini anlamaları için duyarlı bir yaklaşım sergilemeyi gerektirmektedir. Empatik yaklaşım ve anlayış, aile içi şiddete maruz kalmış bireylerin terapi sürecinde kendilerini güvende ve desteklenmiş hissetmelerini sağlayacak bir yaklaşımdır. Bu nedenle meslek elemanlarının duygusal olarak zorlu bir süreçten geçen mağdur bireylerle çalışırken onların deneyimlerini kabul etmeleri, saygı göstermeleri ve yargılayıcı olmamaları son derece önemlidir. Bu sayede, onların iyileşmelerine yardımcı olmak için uygun bir ortam sağlanır. Ayrıca empati ve anlayış, terapi sürecinde şiddet mağduru bireylerle güçlü bir bağ kurmayı ve iyileşmeyi kolaylaştıracaktır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Destekleyici ve Motive Edici Bir Yaklaşım Sergileyin

Destekleyici ve motive edici yaklaşım, aile içi şiddet mağduru bireylerin kendilerini daha iyi anlamalarını ve şiddetin etkileriyle başa çıkma stratejileri geliştirmelerini sağlayan bir yaklaşım modelidir. Bu yaklaşım, meslek elemanlarının mağdur bireylerin içsel kaynaklarını harekete geçirmeye yönelik destekleyici ve teşvik edici bir rol üstlenmelerini içerir. Bu nedenle, aile içi şiddete maruz kalmış çocuk, kadın ve yaşlılarla çalışırken meslek elemanlarının destekleyici ve mağdurun güçlenmesine yönelik motive edici bir yaklaşımı benimsemeleri önemlidir. Bu yaklaşım, bireylerin güçlü yönlerine vurgu yapmayı ve onları bu özellikleri üzerinden motive etmeyi içerir.

Bu yaklaşım modeli temelinde meslek elemanları, şiddet mağduru bireylerin içinde buldukları zorlu durumlarla başa çıkma becerilerini tanımlamak ve onları güçlendiren yönlerini keşfetmek için çaba sarf etmelidir. Bu yaklaşım, mağdur bireylerin kendilerine olan güvenlerini artırabilir ve olumlu yönde değişimlerine yardımcı olabilir. Ayrıca, kendilerini daha iyi anlamalarına ve şiddetin etkileriyle başa çıkma stratejileri geliştirmelerine katkıda bulunabilir.

Bu yaklaşım, aynı zamanda mağdur bireylerin duygusal iyileşme sürecini desteklemeyi ve motivasyonlarını artırmayı hedeflemektedir. Meslek elemanları, bireylerin başarılarına vurgu yapar, ilerlemelerini kutlar ve olumlu değişikliklere odaklanır. Bu şekilde, aile içi şiddet mağdurları kendilerini daha güçlü hisseder ve kendi potansiyellerini keşfeder.

28

Travma Odaklı Çalışın

Aile içi şiddete maruz kalan çocuk, kadın ve yaşlılara yönelik çalışmalarda benimsenecek bir diğer yaklaşım olarak travma odaklı çalışma öne çıkmaktadır. Bu terapi yaklaşımı, travma sonrası etkilerle başa çıkmada uzmanlaşmış terapi teknikleri kullanmayı içerir ve aile içi şiddet mağdurlarının iyileşme sürecini destekleyebilir.

Travma odaklı terapiler, kişilerin yaşadıkları travmatik deneyimleri anlamalarına, bilişsel yeniden yapılandırılmalarına ve duygusal sorunlarıyla başa çıkmalarına yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Bu yaklaşımda meslek elemanları, şiddet mağdurlarının travmatik deneyimlerinin olumlu ya da olumsuz etkilerini anlamaları için güvenli bir ortam sağlamalı ve onların duygularını ifade etmelerini teşvik etmelidir. Bu terapi yaklaşımı, şiddet mağdurlarının travmatik deneyimlerine yönelik baş etme stratejileri geliştirmelerine yardımcı olur. Meslek elemanları, mağdur bireylere yaşadıkları travmatik olayın etkilerini hafifletmeye yönelik bilgi ve beceriler sunar ve onları bu süreçte destekler.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Travma odaklı terapi, aynı zamanda kişilerin travmatik bir olay sonrasında kendilerini daha güçlü ve dirençli hissetmelerine yardımcı olur. Meslek elemanları, bireylerin içsel kaynaklarını keşfetmelerini teşvik eder ve onların travmatik deneyimlerle başa çıkmaları için sahip oldukları güçlü yönlerini vurgular.

Bu terapi yaklaşımı, şiddet mağdurlarının travmatik deneyimlerinin sonuçlarını anlaması ve kendi içsel iyileşme süreçlerine rehberlik etmesinin yanı sıra travma sonrası etkilerin azaltılması ve duygusal iyileşmenin teşvik edilmesi için de etkilidir.

Mesleki Etik ve Hukuki Boyuta Dikkat Edin

Şiddete maruz kalan çocuk, kadın ve yaşlılarla çalışırken meslek elemanlarının etik ve hukuki konulara önem vermesi gerekmektedir. Şiddet mağduru bireylerin, travmatik deneyimler ve zorlayıcı duygusal süreçlerle karşı karşıya olmaları nedeniyle onlara güvenli bir ortam sağlamak ve mesleki etik ilkelere bağlı kalmak büyük öneme sahiptir.

Etik konular, aile içi şiddet mağdurlarının haklarını ve onurlarını korumayı içerir. Meslek elemanları, mağdur bireyin rızasını alarak müdahale sürecine başlamalı ve gizlilik haklarını titizlikle korumalıdır. Aynı zamanda, bireylerin bilgi ve onayı olmadan üçüncü taraflarla bilgi paylaşımı yapılmamalıdır. Bu tutum, mağdur bireylerin güvenini kazanmak ve terapi sürecine açık ve rahat bir şekilde katılımını sağlamak için hayati önem taşır. Burada şunu belirtmekte fayda vardır. **Aile içi şiddet konularında etik ikilemler sık yaşanır.** Örneğin, eşinden şiddet gören kadın, eşinin kendisini ya da çocuklarını ölümlle tehdit ettiğini belirtirse **gizlilik ilkesi kırılabilir ve durumu adli makamlara ve kolluk güçlerine bildirme yükümlülüğü doğabilir.** Bu nedenle hukuki konular dikkatlice ele alınmalıdır. Meslek elemanları, şiddet mağdurlarıyla çalışırken ilgili yasal gerekliliklere ve düzenlemelere uymalı, gerekirse ilgili mercilere bilgi vermelidir. Eğer kişinin kendisinin veya başkalarının hayatı tehlikede ise meslek elemanları duruma müdahale etmek ve gerekli adımları atmak zorundadır.

29

Sosyal Destek Mekanizmalarını Güçlendirin ve İş Birliği Yapın

Şiddet mağduru bireyler, travmatik deneyimlerin etkileriyle başa çıkarken genellikle sosyal destek mekanizmalarına ihtiyaç duyar. Meslek elemanlarının, mağdur bireyin destek mekanizmalarına erişimini kolaylaştırmak için diğer aile üyeleri ya da kurumsal destek mekanizmaları gibi sosyal destek mekanizmalarıyla iş birliği ve koordinasyon içinde olmaları son derece önemlidir. Bu nedenle şiddet mağduru bireyi; şiddetle mücadele eden sivil toplum kuruluşlarına, kadın konukevlerine, psikososyal destek sunan merkezlere ya da bireyin durumuna uygun kurumsal hizmet modellerine yönlendirmek kritiktir. Bu tür destek hizmetleri, şiddet mağdurlarının duygusal iyileşme süreçlerini desteklemeye ve güvenli bir çevrede yaşamalarını sağlamaya yardımcı olacaktır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Öte yandan, meslek elemanları Şiddet mağdurunun destek ağlarına dâhil edilmesine ve sosyal bağlarını güçlendirmesine yardımcı olmalıdır. **Aile içi Şiddetin etkileri, genellikle sosyal izolasyon ve yalnızlık hissi olarak kendini gösterir.** Bu nedenle meslek elemanları, Şiddet mağdurlarını diğer insanlarla bağlantı kurmaya ve sosyal etkinliklere katılmaya teşvik etmelidir. Bu gibi çalışmalar, Şiddet mağdurunun daha kısa sürede iyileşmesine destek olacaktır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

NELER ÖĞRENDİK?

Aile içi şiddet, aile bireyleri arasında meydana gelen duygusal, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddet gibi şiddetin çeşitli formlarını içeren bir problem olarak karşımıza çıkar. Bu acımasız gerçek, dünya genelinde ciddi bir sorundur; kadınlar, çocuklar ve yaşlılar en savunmasız gruplar arasındadır. Aile içi şiddeti etkileyen birçok risk faktörü vardır ve bu faktörler bireylerin şiddete maruz kalma riskini artırmaktadır.

Risk faktörleri genel olarak; bireysel risk faktörleri, ilişkisel risk faktörleri ve durumsal risk faktörleri olarak üçe ayrılır. Risk faktörleri arasında; düşük sosyoekonomik statü, alkol ve madde bağımlılığı, psikolojik sorunlar, erken yaşta evlilik ve çocuk sahibi olma, aile içi çatışmalar ve geçmişte şiddete maruz kalma gibi durumlar yer almaktadır. Aile içi şiddetin farklı formları bulunmaktadır. Psikolojik/duygusal şiddet; sözlü tehditler, aşağılama, küçümseme ve manipülasyon gibi davranışları içerirken fiziksel şiddet; bir bireyin diğerine fiziksel zarar vermesini, ekonomik şiddet; bir bireyin diğerinin finansal bağımsızlığını ve özgürlüğünü kısıtlamasını ve son olarak cinsel şiddet; bir kişinin başka bir kişiyi cinsel dürtülerinin tatmini için kötüye kullanmasını ve istismar etmesini içermektedir.

Aile içi şiddete en çok maruz kalanlar; kadınlar, çocuklar ve yaşlılardır. Kadına yönelik şiddet; kadınlara karşı fiziksel, duygusal, cinsel veya ekonomik zarar verme amacıyla gerçekleştirilen saldırgan ve istismar edici davranışlar olarak tanımlanır. Bu tür şiddet davranışları, ev içi veya ev dışında farklı kişiler tarafından gerçekleştirilebilir ve kadınların fiziksel ve psikolojik sağlığını olumsuz etkileyerek insan hakları ihlalini doğurur. Çocuğa yönelik şiddet, çocukların fiziksel, duygusal, cinsel veya psikolojik zarar görmelerine yol açacak şekilde ebeveynler, bakıcılar veya diğer yetişkinler tarafından gerçekleştirilen, ihmal ve/veya istismar edici davranışları ifade eder. Bu tür şiddet, çocukların sağlığını, gelişimini ve refahını olumsuz etkiler ve uzun vadeli travmalara neden olabilir. Son olarak yaşlıya yönelik şiddet; yaşlı bireylere karşı fiziksel, duygusal, cinsel veya ekonomik zarar verme amacıyla gerçekleştirilen saldırgan ve istismar edici davranışları kapsar.

Yaşlılara yönelik şiddet, çeşitli ortamlarda (evde, huzurevlerinde, hastanelerde vb.) gerçekleşebilir ve yaşlıların sağlık, güvenlik ve refahını tehlikeye atarak onların yaşam kalitesini düşürür. Bu tür şiddet, yaşlı bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyerek insan hakları ihlallerine yol açar. Aile içi şiddeti önlemek ve etkilerini azaltmak için farkındalık artırma çalışmaları, eğitim programları ve toplum desteği önem taşır. Ayrıca travma odaklı terapi, Bilişsel Davranışçı Terapi ve duygusal destek sağlayan terapötik yaklaşımlar gibi terapi teknikleri şiddete maruz kalan bireylerin iyileşme süreçlerini destekleyebilir. Bununla birlikte, şiddet uygulayana yönelik bireysel danışmanlık ya da grup çalışmaları, şiddet davranışının önlenmesi için önemli müdahale araçlarıdır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Türkiye'de aile içi şiddeti önlemek ve mağdurlara koruma sağlamak amacıyla çıkarılmış bir yasadır. Evli çiftlerin yanı sıra birlikte yaşayan veya yaşamış olan kişileri de kapsar. KADES, Alo 183 Şiddetle Mücadele Hattı ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) gibi önemli müdahale araçlarıyla şiddetle mücadele edilir. KADES, acil durumlarda yardım çağrısı yapma imkânı sunan bir mobil uygulamadır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Alo 183, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yönetilen bir çağrı merkezidir. ŞÖNİM, şiddet mağdurlarına kapsamlı destek hizmetleri sağlayan merkezlerdir. Kanun, şiddet mağduru bireyin mahkemeden acil koruma kararı talep edebileceğini belirtir. Bu karar, mağduru şiddetten korumak için alınan geçici bir tedbirdir. Mahkeme kararıyla, şiddet uygulayan kişiye karşı uzaklaştırma ve iletişim yasağı gibi tedbirler alınabilir. Elektronik kelepçe uygulaması için de mahkemeye başvurulması gerekmektedir ve şiddet uygulayan kişiye takip etmeyi amaçlar.

Aile içi şiddete maruz kalmış bireylerin desteklenmesi ve korunması hayati önem taşır. Uzmanlar, bu bireylere empatik ve anlayışlı bir şekilde yaklaşmalı ve güvenli bir ortam sağlamalıdır. Travma odaklı terapi gibi uzmanlaşmış teknikler, şiddet mağdurlarının travmatik deneyimlerle başa çıkmalarına ve iyileşme süreçlerine yardımcı olabilir. Aynı zamanda, uzmanlar etik ve hukuki konularda titizlikle hareket etmeli, danışanların gizlilik haklarını korumalı ve gerektiğinde onları yasal destek ağlarına yönlendirmelidir.

Aile içi şiddete maruz kalan bireylerin güçlendirilmesi ve destek ağlarının artırılması da son derece önemlidir. Uzmanlar, bu bireyleri diğer destek hizmetlerine yönlendirmeli ve ilgili devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmalıdır. Aynı zamanda, danışanların güçlü yönlerine vurgu yaparak ve destekleyici bir yaklaşım benimseyerek duygusal iyileşmeyi desteklemelidir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

SORULAR

- 1) Aile içi şiddet, aşağıdaki gruplardan hangisini ya da hangilerini etkileyebilir?
  - a) Çocuklar
  - b) Yaşlılar
  - c) Kadınlar
  - d) Yukarıdakilerin hepsi
- 2) Aile içi şiddetin temel formları arasında aşağıdakilerden hangisi **yer almaz**?
  - a) Duygusal şiddet
  - b) Fiziksel şiddet
  - c) Ekonomik şiddet
  - d) Akran şiddeti
- 3) Aşağıdaki yöntemlerden hangisi, aile içi şiddetin önlenmesinde toplumsal farkındalığın artırılması için kullanılan en etkili yöntem olabilir?
  - a) Travma odaklı terapi
  - b) Kadın konukları sayısının artırılması
  - c) Şiddete maruz kalanlara yönelik grup çalışmaları yapılması
  - d) Medyada şiddetin olumsuz etkilerinin işlenmesi
- 4) Aile içi şiddetin etkilerini azaltmak için aşağıdaki müdahalelerden hangisi **kullanılmaz**?
  - a) Sosyal politika geliştirmek
  - b) Geleneksel eş rollerini desteklemek
  - c) Aile terapisi
  - d) Ebeveynlik eğitimi
- 5) Aile içi şiddetle mücadele ederken dikkat edilmesi gereken hukuki konular, aşağıdaki seçeneklerin hangisinde verilmiştir?
  - a) Danışanların duygularını anlamak
  - b) Kendini açığa çıkarmak
  - c) Terapi sürecini hızlandırmak
  - d) Başkalarının zarar görme riski olan durumlarda, ilgili kurumları bilgilendirmek
- 6) Çocuğun cinsel istismarı, aşağıdakilerden hangisinde doğru tanımlanmıştır?
  - a) Çocuğun eğitimine yönelik yapılan saldırılar
  - b) Çocuğun fiziksel şiddete maruz kalması
  - c) Bir yetişkinin çocuğa cinsel içerikli davranışlarda bulunması
  - d) Çocuğun aile içi çatışmalardan etkilenmesi

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- 7) Aşağıdakilerden hangisi, aile içi şiddete maruz kalan danışanların destek sistemlerine duyduğu ihtiyaca yönelik uzmanların yapması gerekenler arasındadır?
- Destek hizmetlerine yönlendirmek ve iş birliği yapmak
  - Danışan gizliliği çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşları bilgilendirmemek
  - Eğitimler düzenlemek
  - Şiddeti kabul etmelerini sağlamak
- 8) Aşağıdakilerden hangisi, aile içi şiddete maruz kalan çocuk ve yaşlıların iyileşme süreçlerini destekleyen en öncelikli terapi/müdahale yöntemi olarak ele alınabilir?
- Travma odaklı terapi
  - Diyalektik terapi
  - Aile üyelerini barıştırmak
  - Motivasyonel görüşme
- 9) Aile içi şiddetin etkilerini azaltmak için kullanılan Bilişsel Davranışçı Terapi, aşağıdakilerden hangisine odaklanır?
- Bireyin olumsuz duygu ve düşüncelerini değiştirerek, olumlu davranış değişikliği kazandırma
  - Şiddet mağduru bireyin sosyal destek mekanizmalarını güçlendirme
  - Duygusal destek
  - Çocuklara yönelik oyun terapisi
- 10) Aile içi cinsel şiddet mağdurlarını korumak için aşağıdaki hizmetlerden hangisi **ilk basamakta yer alır**?
- Fiziksel koruma, barınma ve sığınma hizmetleri
  - Rehberlik ve danışmanlık gibi hizmetler
  - Hukuki destek hizmetleri
  - Psikolojik destek hizmetleri
- 11) Aile içi şiddetin farklı formları arasında hangisi, ailenin maddi kaynakları üzerinde kontrol sağlamak amacıyla yapılan bir şiddet türüdür?
- Duygusal şiddet
  - Fiziksel şiddet
  - Ekonomik şiddet
  - Teknolojik şiddet
- 12) Aile içi şiddet konusunda toplumsal farkındalığı artırmak için hangi tür çalışmalar yararlı olabilir?
- Bireysel çalışmalar
  - Eğitim ve seminerler düzenlemek
  - Destek hizmetlerine başvurmak
  - Grup çalışmaları

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- 13)** Aile içi Şiddetin etkilerini azaltmak için kullanılan travma odaklı terapi, aşağıdakilerden hangisine odaklanır?
- Ailenin ekonomik durumuna
  - Bireyin dűŐünce ve davranıŐlarını deđiŐtirmeye
  - Çocukların eğitim durumuna
  - Travmatik deneyimlerin etkilerini iyileŐtirmeye
- 14)** Meslek elemanlarının aile içi Şiddet mağdurlarına yĐnelik doğru yaklaşımı, aşağıdaki seçeneklerden hangisinde verilmiştir?
- Şiddeti meŐrulaŐtırmak
  - İlgisiz kalmak
  - Hassas, empatik ve profesyonel olmak
  - Sorunları kűcűmselemek
- 15)** Aile içi Şiddeti Đnlemek için kullanılan eğitim programları aşağıdakilerden hangisine odaklanır?
- Şiddetin cezası
  - Duygusal destek sağlama
  - Teknoloji kullanımı
  - Pozitif ebeveynlik becerileri
- 16)** Yaşlıya yĐnelik ekonomik Şiddet aşağıdakilerden hangisinde doğru tanımlanmıştır?
- YaŐlıların maddi kaynaklarından faydalanmak için onları manipűle etmek
  - Yaşlıların sosyal çevreleriyle iliŐkilerini kısıtlamak
  - Yaşlı bireylerin fiziksel olarak zarar gĐrmesine neden olmak
  - Yaşlı bireyi cinsel aktivitelere zorlamak
- 17)** Aile içi Őiddetle műcadele ederken dikkat edilmesi gereken etik konular nelerdir?
- Gizlilik ilkelerine uymak
  - Şiddeti meŐrulaŐtırmak
  - DanıŐanların gűcű yĐnlerine vurgu yapmak
  - Sorunları kűcűmselemek
- 18)** AŐađıdakilerden hangisi, kadına Őiddet uygulayan erkeklerde gĐrűlebilen psikososyal sorunlar arasındadır?
- Őfke kontrolű ve dűrtűsellikte zorluklar
  - Duygusal denge ve olgunluk
  - Empati ve anlayış gĐsterme becerisi
  - Sorumluluk alabilme ve empati becerileri

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

19) Çocuğun dilendirilmesi durumu aile içi Şiddetin hangi formuyla açıklanabilir?

- a) Duygusal Şiddet
- b) Fiziksel Şiddet
- c) Ekonomik Şiddet
- d) Teknolojik Şiddet

20) Yaşlıya y6nelik Şiddette, aşağıdakilerden hangisi yaŐlıda g6r6len psikosozal sorunlar arasında **yer almaz**?

- a) İzolasyon ve yalnızlık hissi
- b) Duygusal ve fiziksel travmalar
- c) Sosyal destek ağına g6ven
- d) 6z sayđı ve benlik sayđısı sorunları

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abbassi, A., ve Aslinia, S. D. (2010). Family violence, trauma and social learning theory. *Journal of Professional Counseling: Practice, Theory ve Research*, 38(1), 16-27. doi: <https://doi.org/10.1080/15566382.2010.12033863>
- Abbott, J., Johnson, R., Koziol-McLain, J., ve Lowenstein, S. R. (1995). Domestic violence against women: Incidence and prevalence in an emergency department population. *Jama*, 273(22), 1763-1767. doi: Doi:10.1001/jama.1995.03520460045033
- Ackner, S., Skeate, A., Patterson, P., ve Neal, A. (2013). Emotional abuse and psychosis: a recent review of the literature. *Journal of Aggression, Maltreatment ve Trauma*, 22(9), 1032-1049.
- Ahad, M. A., Parry, Y. K., ve Willis, E. (2020). Spillover trends of child labor during the coronavirus crisis- An unnoticed wake-up call. *Frontiers in Public Health*, 8, 488. doi: <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.00488>
- Adalet Bakanlığı (2023, 18 Aralık). "Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü". Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü. Erişim: 18 Aralık 2023. <https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/592019113230p52.pdf>.
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. (2012). T.C. *Resmî Gazete*. (28239, 20 Mart 2012).
- Akerman, G., ve Geraghty, K. A. (2016). An exploration of clients' experiences of group therapy. *Therapeutic Communities: The International Journal of Therapeutic Communities*, 37(2), 101-108. doi:10.1108/TC-12-2015-0026
- Akın, M. (2013). Aile içi şiddet. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 71(1), 27-41.
- Al Odhayani, A., Watson, W. J., ve Watson, L. (2013). Behavioural consequences of child abuse. *Canadian family physician*, 59(8), 831-836.
- Altafım, E. R. P., ve Linhares, M. B. M. (2016). Universal violence and child maltreatment prevention programs for parents: A systematic review. *Psychosocial Intervention*, 25(1), 27-38. doi: <https://doi.org/10.1016/j.psi.2015.10.003>
- Ammerman, R. T., ve Hersen, M. (2000). *Case studies in family violence*: Springer Science ve Business Media.
- ASPB. (2014). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet araştırması*. Retrieved from https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20i%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1/ozetraptorukce_2014_ais.pdf
- ASPB. (2016). *Kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı (2016-2020)*. Retrieved from Ankara: <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksqm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- ASPB. (2021). *Kadına yönelik şiddetle mücadele IV. ulusal eylem planı (2021-2025)*. Retrieved from Ankara: <https://www.aile.gov.tr/media/82082/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025.pdf>
- Babin, E. A., Palazzolo, K. E., ve Rivera, K. D. (2012). Communication skills, social support, and burnout among advocates in a domestic violence agency. *Journal of Applied Communication Research*, 40(2), 147-166. doi:<https://doi.org/10.1080/00909882.2012.670257>
- Back, S., ve Lips, H. M. (1998). Child sexual abuse: Victim age, victim gender, and observer gender as factors contributing to attributions of responsibility. *Child abuse ve neglect*, 22(12), 1239-1252. doi:[https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(98\)00098-2](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(98)00098-2)
- Berrios, D. C., ve Grady, D. (1991). Domestic violence. Risk factors and outcomes. *Western Journal of Medicine*, 155(2), 133.
- Bott, S., Guedes, A., Goodwin, M. M., ve Mendoza, J. A. (2012). Violence against women in Latin America and the Caribbean: A comparative analysis of population-based data from 12 countries.
- Briere, J., ve Runtz, M. (1990). Differential adult symptomatology associated with three types of child abuse histories. *Child abuse ve neglect*, 14(3), 357-364. doi:[https://doi.org/10.1016/0145-2134\(90\)90007-G](https://doi.org/10.1016/0145-2134(90)90007-G)
- Brownell, P., Berman, J., ve Salamone, A. (1999). Mental health and criminal justice issues among perpetrators of elder abuse. *Journal of Elder Abuse ve Neglect*, 11(4), 81-94. doi:https://doi.org/10.1300/J084v11n04_06
- Bullock, H. E., Reppond, H. A., Truong, S. V., ve Singh, M. R. (2020). An intersectional analysis of the feminization of homelessness and mothers' housing precarity. *Journal of Social Issues*, 76(4), 835-858. doi: <https://doi.org/10.1111/josi.12406>
- Campo, M. (2015). Children's exposure to domestic and family violence. *Melbourne: Child Family Community Australia (CFCA), Australian Institute of Family Studies*. Retrieved from https://aifs.gov.au/sites/default/files/publication-documents/cfca-36-children-exposure-fdv_0.pdf
- Capaldi, D. M., ve Clark, S. (1998). Prospective family predictors of aggression toward female partners for at-risk young men. *Developmental Psychology*, 34(6), 1175.
- Copp, J. E., Taylor, B. G., ve Mumford, E. A. (2020). Financial Behaviors, Couple-Level Conflict, and Adolescent Relationship Abuse: Longitudinal Results From a Nationally Representative Sample. *Journal of Research on Adolescence*, 30, 255-269. doi: <https://doi.org/10.1111/jora.12470>
- Corradi, C., ve Stöckl, H. (2014). Intimate partner homicide in 10 European countries: Statistical data and policy development in a cross-national perspective. *European Journal of Criminology*, 11(5), 601-618. doi: <https://doi.org/10.1177/1477370814539438>
- Corvo, K., ve Johnson, P. (2013). Sharpening Ockham's Razor: The role of psychopathology and neuropsychopathology in the perpetration of domestic violence. *Aggression and violent behavior*, 18(1), 175-182. doi:<https://doi.org/10.1016/j.avb.2012.11.017>
- Crespo, M., ve Arinero, M. (2010). Assessment of the efficacy of a psychological treatment for women victims of violence by their intimate male partner. *The Spanish Journal of Psychology*, 13(2), 849-863. doi:10.1017/S113874160000250X

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Davies, P. T., Winter, M. A., ve Cicchetti, D. (2006). The implications of emotional security theory for understanding and treating childhood psychopathology. *Development and Psychopathology*, 18(3), 707-735. doi:10.1017/S0954579406060354
- Dickstein, L. J. (1988). Spouse abuse and other domestic violence. *Psychiatric Clinics of North America*, 11(4), 611-628. doi:[https://doi.org/10.1016/S0193-953X\(18\)30473-8](https://doi.org/10.1016/S0193-953X(18)30473-8)
- Dishion, T. J., ve McMahon, R. J. (1998). Parental monitoring and the prevention of child and adolescent problem behavior: A conceptual and empirical formulation. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1, 61-75. doi:<https://doi.org/10.1023/A:1021800432380>
- Dokgöz, H., ve Polat, O. (2019). Çocuk istismarı ve ihmali. In H. Dokgöz (Ed.), *Adli Tıp ve Adli Bilimler*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Eriksson, M., ve Ulmestig, R. (2021). "It's not all about money": Toward a more comprehensive understanding of financial abuse in the context of VAW. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(3-4), NP1625-1651NP. doi:<https://doi.org/10.1177/1524838014566720>
- Gelles, R. J., ve Straus, M. A. (1979). Violence in the American Family. *Journal of Social Issues*, 35(2), 15-39.
- Greene, C. A., Haisley, L., Wallace, C., ve Ford, J. D. (2020). Intergenerational effects of childhood maltreatment: A systematic review of the parenting practices of adult survivors of childhood abuse, neglect, and violence. *Clinical Psychology Review*, 80, 101891. doi:<https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101891>
- Greenfield, E. A., ve Marks, N. F. (2010). Identifying experiences of physical and psychological violence in childhood that jeopardize mental health in adulthood. *Child Abuse ve Neglect*, 34(3), 161-171. doi:<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.08.012>
- Gül, S. S. (2013). *The role of the state in protecting women against domestic violence and women's shelters in Turkey*. Paper presented at the Women's Studies International Forum.
- Gürsoy, Y. M., ve Tanrıverdi, G. (2023). Elder Abuse Prevalence and Related Risk Factors in Turkey: a Systematic Review. *Ageing International*, 48(2), 656-668. doi:<https://doi.org/10.1007/s12126-022-09496-4>
- Hackett, S., McWhirter, P. T., ve Leshner, S. (2016). The therapeutic efficacy of domestic violence victim interventions. *Trauma, Violence, ve Abuse*, 17(2), 123-132. doi:<https://doi.org/10.1177/152483801456672>
- Hamilton, J. L., Shapero, B. G., Stange, J. P., Hamlat, E. J., Abramson, L. Y., ve Alloy, L. B. (2013). Emotional maltreatment, peer victimization, and depressive versus anxiety symptoms during adolescence: Hopelessness as a mediator. *Journal of Clinical Child ve Adolescent Psychology*, 42(3), 332-347. doi:<https://doi.org/10.1080/15374416.2013.777916>
- Jewkes, R., Sikweyiya, Y., Morrell, R., ve Dunkle, K. (2011). Gender inequitable masculinity and sexual entitlement in rape perpetration South Africa: findings of a cross-sectional study. *PloS one*, 6(12), e29590. doi:<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0029590>
- Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik (2013). Resmî Gazete Tarihi: 05.01.2013 Resmî Gazete Sayısı: 28519
- Kaspiew, R., Carson, R., ve Rhoades, H. (2016). *Elder abuse: Understanding issues, frameworks and responses*: Australian Institute of Family Studies.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Krug, E. G., Mercy, J. A., Dahlberg, L. L., ve Zwi, A. B. (2002). The world report on violence and health. *The Lancet*, 360(9339), 1083-1088.
- Lee, R. D., Walters, M. L., Hall, J. E., ve Basile, K. C. (2013). Behavioral and attitudinal factors differentiating male intimate partner violence perpetrators with and without a history of childhood family violence. *Journal of Family Violence*, 28, 85-94.
doi:<https://doi.org/10.1007/s10896-012-9475-8>
- Lothstein, L. M. (2013). Group therapy for intimate partner violence (IPV). *International Journal of Group Psychotherapy*, 63(3), 449-452. doi:<https://doi.org/10.1521/ijgp.2013.63.3.449>
- Mahapatro, M., Gupta, R. N., ve Gupta, V. (2012). The risk factor of domestic violence in India. *Indian journal of community medicine: official publication of Indian Association of Preventive ve Social Medicine*, 37(3), 153. doi: <https://doi.org/10.4103/0970-0218.99912>
- Merrick, M. T., Ford, D. C., Ports, K. A., ve Guinn, A. S. (2018). Prevalence of adverse childhood experiences from the 2011-2014 behavioral risk factor surveillance system in 23 states. *JAMA Pediatrics*, 172(11), 1038-1044. doi: <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2018.2537>
- Murray, C. E. (2006). Controversy, constraints, and context: Understanding family violence through family systems theory. *The Family Journal*, 14(3), 234-239.
doi:<https://doi.org/10.1177/1066480706287277>
- Pandya, V., ve Gingerich, W. J. (2002). Group therapy intervention for male batterers: A microethnographic study. *Health ve Social Work*, 27(1), 47-55.
doi:<https://doi.org/10.1093/hsw/27.1.47>
- Potter-Efron, R. (2015). *Handbook of anger management and domestic violence offender treatment*: Routledge.
- Rennison, C. M. (2003). Intimate partner violence, 1993-2001: US Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice.
- Romero-Martínez, Á., Lila, M., ve Moya-Albiol, L. (2019). The importance of impulsivity and attention switching deficits in perpetrators convicted for intimate partner violence. *Aggressive Behavior*, 45(2), 129-138.
- Shorey, R. C., Brasfield, H., Febres, J., ve Stuart, G. L. (2011). The association between impulsivity, trait anger, and the perpetration of intimate partner and general violence among women arrested for domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(13), 2681-2697.
doi:<https://doi.org/10.1177/0886260510388289>
- Singh, S. (2020). Economic abuse and family violence across cultures: Gendering Money and Assets Through Coercive Control. In M. McMahon ve P. McGorry (Eds.), *Criminalising coercive control: Family violence and the criminal law*. Singapore: Springer.
- Smith, N., ve Landreth, G. (2003). Intensive filial therapy with child witnesses of domestic violence: A comparison with individual and sibling group play therapy. *International Journal of Play Therapy*, 12(1), 67. doi:<https://doi.org/10.1037/11086-003>
- Smith, S. G., Zhang, X., Basile, K. C., Merrick, M. T., Wang, J., Kresnow, M. J., ve Chen, J. (2018). The national intimate partner and sexual violence survey: 2015 data brief—updated release.
- Soneja, S. (2011). Elder abuse in India. *World Health Organization*. https://www.who.int/ageing/projects/elder_abuse/alc_ea_ind.pdf.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Stöckl, H., Devries, K., Rotstein, A., Abrahams, N., Campbell, J., Watts, C., ve Moreno, C. G. (2013). The global prevalence of intimate partner homicide: a systematic review. *The Lancet*, 382(9895), 859-865. doi:[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(13\)61030-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(13)61030-2)
- Sturge-Apple, M. L., Skibo, M. A., ve Davies, P. T. (2012). Impact of parental conflict and emotional abuse on children and families. *Partner Abuse*, 3(3), 379-400. doi: <https://doi.org/10.1891/1946-6560.3.3.379>
- Sullivan, C. M. (1991). The provision of advocacy services to women leaving abusive partners: An exploratory study. *Journal of Interpersonal Violence*, 6(1), 41-54. doi:<https://doi.org/10.1177/088626091006001004>
- Taft, C. T., Murphy, C. M., King, D. W., Musser, P. H., ve DeDeyn, J. M. (2003). Process and treatment adherence factors in group cognitive-behavioral therapy for partner violent men. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(4), 812. doi:<https://doi.org/10.1037/0022-006X.71.4.812>
- Tatara, T., Kuzmeskus, L., Duckhorn, E., Bivens, L., Thomas, C., ve Gertig, J. (1998). National elder abuse incidence study: Final report. *Washington, DC, USA: National Center on Elder Abuse*.
- Tolan, P., Gorman-Smith, D., ve Henry, D. (2006). Family violence. *Annu. Rev. Psychol.*, 57, 557-583. doi: <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.57.102904.190110>
- Topcu, A. L., Gorgulu, T., ve Erden, G. (2022). Causes of intimate partner homicide: Gender differences in empathy, psychopathy, and perceived social support. *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 35(4), 207-216. doi: <https://doi.org/10.14744/DAJPNS.2022.00195>
- UNFPA, (2022). TKDF ev içi şiddet acil yardım hattı 2007-2021 yılları arası veri analizi. Erişim: 19 Aralık 2023. https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/tkdf_ev_ici_siddet_acil_yardim_hatti_2023_raporu_1.pdf
- WHO. (2006). *Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence*. Erişim 9 Kasım 2023. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_eng.pdf?sequence=1&veisAllowed=y
- WHO. (2010). *Preventing intimate partner and sexual violence against women: Taking action and generating evidence*. Retrieved from https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44350/9789241564007_eng.pdf?sequence=1&veisAllowed=y
- WHO. (2013). *Understanding and addressing violence against women: Intimate partner violence*. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/?sequence=1>
- WHO. (2019). *Violence against women: intimate partner and sexual violence against women: evidence brief*. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329889/WHO-RHR-19.16-eng.pdf>
- WHO. (2020). *Global statutes report on preventing violence against children 2020*. Retrieved from <file:///C:/Users/tugba.gorgulu/Downloads/9789240004191-eng.pdf>
- Widom, C. S., ve Hiller-Sturmhöfel, S. (2001). Alcohol abuse as a risk factor for and consequence of child abuse. *Alcohol Research ve Health*, 25(1), 52.
- Widom, C. S., ve Wilson, H. W. (2014). Intergenerational transmission of violence. *Violence and mental health: Its manifold faces*, 27-45. doi:https://doi.org/10.1007/978-94-017-8999-8_2

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Yan, E., Chan, K. L., ve Tiwari, A. (2015). A systematic review of prevalence and risk factors for elder abuse in Asia. *Trauma, Violence, ve Abuse*, 16(2), 199-219. doi: <https://doi.org/10.1177/1524838014555033>

Yon, Y., Mikton, C. R., Gassoumis, Z. D., ve Wilber, K. H. (2017). Elder abuse prevalence in community settings: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet Global Health*, 5(2), e147-e156. doi: [https://doi.org/10.1016/S2214-109X\(17\)30006-2](https://doi.org/10.1016/S2214-109X(17)30006-2)

Zand, R. (2008). Frequency and correlates of spouse abuse by type: Physical, sexual and psychological battering among a sample of Iranian women. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 6, 432-441. doi: <https://doi.org/10.1007/s11469-007-9109-1>

6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik. (2021). *T.C. Resmî Gazete*. (31588, 4 Eylül 2021).

"Bu yayın, Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile oluşturulmuştur ve sürdürülmektedir. İçerik tamamıyla WEglobal Danışmanlık A.ř sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmac zorunda değildir."